

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23996
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	134
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 134

VESTIBULE
TO
VULGARITY

---

vestibule n मुखशाला L — सदोऽजिरम्

ApSr .

vestige n पदम् (rarely पदः) RV, etc .

' pair of vestments ' (the two principal female

garments- upper and lower) उम्बरयुगम् .

vesture n वस्त्रि m RV .

a kind of vesture दूशमि AV .

a kind of vetch रङ्गुटि f L _____ (?) स्नेहपूरः

L sweet v. धूसरः Gal .

a text-book of veterinary science अश्वशास्त्रम्

v. science ह्यायुर्वेदः MW _____ अश्वायुर्वेदः a v.

surgeon अश्ववेद्यः .

vex vb I बाध् cl 1 बाधते ep. and m c also

बाधाति RV, etc — बाध् caus बाधयति

R, Bhatt — परिबाध्, परिबाधते MBh, Kav —

प्रतिबाध्, प्रतिबाधते (ep. also प्रतिबाधाति)

Hariv, R — प्रबाध्, प्रबाधते (ep. also

प्रबाधाति) MBh, Kav, etc — आर्धबाध् — पीड्

cl 10 or caus पीडयति (ep. also पीडयते) Dhātup

32.11, Mn, MBh, etc — परिपीड्, परिपीडयति

MBh, Kav, etc — परिक्लिश् only ind p परिक्लिश्य

R — परिव्यथ् (only परिव्यथा इति) Pras'nUp —

कष् caus (or cl 10 Dhātup 32.131) रोषयति,

रोषयते MBh, Kav, etc — विषद् caus विषादयति

MBh, R, etc — तुद् cl 6 तुदति RV, etc —

परिकृष् caus परिकृषयति R, BhP — विलिख्,

विलिखति 'SBr — विहेल् caus विहेलयते

MBh 13.6720 — यत् caus यातयति, यातयते

BhP — अनुतप् AV 19.49.7 .

II हेष् cl 1 हेठति, हेठते Dhātup 8.13, 9.35, हेट्, हेट्

variation = विडम्बनम्, विडम्बना ^{man, vāy, etc}

परिधूति paridhūti परिहृतिः (1) parihṛtiḥ

विराधः virādh हेठः hetḥ

any source variation कण्टकः ^{man, vāy, etc} कण्टकम्

free from v. निर्नाधि nirṇādh ^{man, vāy, etc}

venetious कष्टकिन् विषम (आ)

Mn, Mh, etc .

any venetious person or thing व्याधि if

triviously or unreally v. (as a cause of complaint)

निराबाध (आ) निर, नि.

विद्या — आयस्त — , , , , ,

विलाक्षित — प्रतिबद्ध —

विडम्बित — कृतव्यालीक — श्रूपायित

L.

विद्या परिशिष्ट — , , , , ,

various all कृषक ^{AgP} ~~DE~~ कृषण all, all, all .

various non जनयोपन all 10.03.10, 11 12.0.10 all .

speech कष्टकः all 1.0159, कष्टकम् all .

various all व्यथनम् all all .

viands n भक्ष्यवस्तु n MW .

visticum n पाथेयम्, ~~var.~~, ~~var.~~, etc पाथोनम् ~~prob~~

— पथ्याशनम्, पथ्योदनः ~~var~~ — अवसम्

Ved, RV 1.93.4, 119.6, 6.61.1, etc — ('sambalā)

वाखटा (only L) .

vibrate (asid of coun) v प्रकम्प, प्रकम्पते

प्रकम्प स्पन्द cl 1 (thatup 1.13) स्पन्दते

(travels स्पन्दति) Prer , Car , etc विप्

(or वेप्) cl 1 वेपते (or also वेपति) etc

etc विस्फुर्, विस्फुरति, विस्फुरयति (Prer 8.3.

7) Prer , Car , etc परिस्फुर्, परिस्फुरति Prer

प्रेङ्, प्रेङ्ति, प्रेङ्ते Prer , Car etc

विलस, विलसति — उदिङ् caus उदिङ्ति

नद caus नदयति, नदयते

RV स्फुल्लं el 6 (that is 25.36) स्फुल्लति

Chatur स्फुल्लं (v.l. 25) स्फुल्लं el 1 स्फुल्लति.

to cause (a sound) to vibrate उद्दिङ् caus उद्दिङ् याति

Phon 17.0 परिघट् (as the striking of a musical instrument)

परिघट् caus परिघाटयति Phon .

vibrating adi प्रस्फुरित MM, Kāv, etc _____ (voice)

वेप ३(ई) ६.२.५ _____ स्फुरित

vibrating in उदिङ्गनम् _____ (low or faint)

vibration = स्पन्दः Kay, Vālat, D.P. _____

परिस्पन्दनम् _____ प्रतिस्पन्दनम् _____

स्फुरणम् ^{stutun}, L स्फुरणा _____ स्फूर्ति _____ ^{stutun}

अनुनादः ^{Sis} _____ स्फुलनम् _____ स्फुरणम् _____

vibratory adj कम्पनीय .

vice (said to arise from avarice or love of pleasure)

व्यसनम् In 7.17.49, 18, etc — दुर्व्यसनम्

Kathas 72.72 — दोषः rarely दोषम् n, 18, 19, etc

Kav, etc — पापम् (18c 2 आ) 22, 19, 18b, etc

व्यतिक्रमः 18a, 18, 18b, etc — अत्ययः

Pharao 139 Well acquainted with v. निकृतप्रज्ञ mfn

MBh .

fear of vices अवद्यभी IV 10.107.3 the ten v.

arising from love of pleasure दशकामजव्यसनम् .

to character ^{ize} ~~ize~~ . as a vice व्यसनीकृ, व्यसनीकरोति

व्यसनीकरोति Intake .

viceroys n उपराजः राजा काश्चादि Jan 1.2.11

राजस्थानीयः Inscr द्वीपेशः Princes .

relating to a viceroy औपराजिक mf(ई अ अ)

in .

vicereignty n राजस्थानाधिकारः Rajst .

vicinity n संनिधि n vicinity, vicinity, vicinity, etc

संनिधाधम् n, vicinity, etc संनिध्यम् n, vicinity, etc

etc संनिध्यता n, vicinity संनिध्यम् n, vicinity, etc

संनिधः n, vicinity संनिधः n, vicinity, vicinity, etc

संनिधम् n, vicinity, etc अन्तिक्ता n, vicinity, etc

अन्तिकम् n, vicinity उपान्तिकम् n, vicinity, vicinity, etc

समीपम् n, vicinity, etc समीपम् n, vicinity, etc

आसन्नम् n, vicinity, etc आसन्ति n, vicinity, etc

समासन्ति n, vicinity समासः n, vicinity, etc

etc

संकाशः (loc आ) Iसांनिवेशः W.

11111

II आश्रयः Pratē, Vāṇi, etc

निदेशः

निर्देशः I

अदूरम्

सनीडः, सनीडम्

11111

संस्त्यायः I

संस्थानम्

(loc आ) I

समयादः I .

abstention or being in the vicinity

आसन्नवर्तिन्

nān Vāṇi

the being in the v.

समीपस्थानम्

say close v.

सांनिहित्यम्

Sannihitak in the v. (loc)

समीपे

loc in in

the v. of

सांनिवेशे

with gen or corn

प्रति

ind

living in the v. आसन्ननिवासिन् mfn I (said of the

horses of the devins) protecting in the v. आक्रेनिप

mfn RV 4.45.6 v. of water शुल्बम्, शुल्बम् also शुल्बः

शुल्बः, शुल्बा, शुल्वा, शुल्बी, शुल्वी) L .

visionary adj व्यसनिन् fām, vān, vāy

भ्रष्ट पापाचार विप्लुत

Kathas पञ्चमद्वे L .

devin a foolish and visionary character मूर्खव्यसनिनायक

v. or virtuous (cēda) पापपुण्यानि mfn I

person व्यसनीयः W .

vicious ३ पाप f(ई other than आ , etc

दुष्टभाव Tr, MBh, R व्याल IV, Kav,

Malhas (as thought or speech) अशुभ with 1.2.77

set , etc अशोभन Var2 , निगुण

f(आ) MBh, R, etc .

having a very vicious disposition विप्रदुष्टभाव

in 1.17 having a v. horse अधाश्व IV 1.116.6 of v.

निगुणमानस Kav v. conduct विकर्मक्रिया 9.

726 a v. elephant

अतिविकटः .viciousness n

निर्गुणता, निर्गुणत्वम्, with, विर, दुःख .

effecting vicissitude (as time) परिणामक नम

Hariv .

the role of the buckets attached to a water wheel

i.e. the vicissitudes ^{of} ~~the~~ worldly existence

रूपयन्त्रधारिकान्यायः .

victi

victim n मेधः m, Br, Ir — यज्ञपशु m

Br — उपहारपशु m Kathas — (offered to

large often buffalo or goat) वलि m .

at every sacrificial victim प्रतिपशु ind Br,

Br having no v. अपशु m Ir having the same v.

एकपशुक m Ir ? a man as sacrificial v.

नरपशु m Kathas — पुम्पशु m Kathas

a particular edible part of a sacrificial v. वैकलः

Br, (Br) a particular part of a sacrificial v.

शितामन् n VS, TBr — श्येनः Kaus a v.

(generally a sheep or goat) sacred to Agni and Indra

अग्नीषोमीयपशु n the v. sacrificed at the tire-tro

अतिरान्नसवनीयपशु n a v. tied to a branch (ins-

tead of to a sacrificial post) शारवापशु n Śankh-Gr.

to bring or lead (sacrificial victims) one by one

or separately ०युपनी , ०युपनयति Gr .

' victor ' (as Buddha or ar (rhat) n जिनः

MBh, Kathās 72.99 परिजेतृ m f

दानु mn .

victorious (in battle , planetary opposition, playing

at dice or a law suit) adj जयिन् (Pan 3.2.157)

MBh, Ragh, VarBrS, BhP जेतृ RV, AV, etc

जेत्र f(ई) RV 1.102.2, 103.5, MBh, Ragh, etc

जिष्णु RV, AV, etc जयिष्णु MBh 7.

1100, जयसु BH 1.117.16, 6.61.7, 10 जयक

आकषादि, जयन (ई) Cand A.20, जयन्त

(ई) 6.62, जयितृ (त्री) 12.2752

जयवत् Haris 1.217, जयशील जयगत

Haris 17.10 जिन I जिग्य BH 1.101.6

जायुक Vaitas 3.1.9 जित्वन् Un 4.112

जेमन् 10.106 विजय

विजयिन् Vajñ, Mh, etc विजितिन् Vaitas,

विजित्वर (आ) Chin, Kur विजयन्तः I

विजितवत्

आभोजित्

15.7

पराजिष्णु

RV

1

(N. of a man)

संजयिन्

RV

धनजित्

RV

AV

RV

धनंजय

RV

AV

RV

सजित्वन्

f(अरी)

RV

MaitrS

उज्जेष

f(आ)

RV 4.17.1, SB

ज

L

सहस्वत्

RV

AV

RV

सहवान्

RV

RV

सह्यु

RV

सहस्

RV

सहुरि

RV

सासहि

RV

विषासहि

RV

AV

RV

प्रसक्षिन्

प्रसह

RV

विक्रान्त

RV

पारमिष्णु PV, etc — वीर्यवत् IV, etc —

उपायिन् Vis — कृत्णु — कारिन् PV

— अरिंदम II, etc — क्षत्तारि — वृत्रहन्

— (द्वी) IV, etc — वृत्रह PV — वृत्रतुर

— IV, IV, etc वृत्रतूर Vaitas — तुर्वणि IV 1.1f.

10 — उत्तरावत् IV, 92r .

II वाजसनि — सानसि PV —

ऊर्ध्वसान IV 10. 2.7 — सक्षण IV —

औद्भिद् VS 34.50 .

being victorious (in battle, having or playing with

dic) जयः (Pan 3.3.56, Vas) IV 7.50.7, 'Br 6, An 3

10, 17b, to be v. विजयस्व completely v.

सम्याविजयिन् सजय (आ) , ,

11Br sixr desire of being v. जिगीषा 1.5, 1.5, 1.5

15.45, 3h 3.10 making v. आर्धवावनम् L making v.

वृत्रहन्तम् 3h, 17, 17b, 17c, 17d, 17e, 17f, 17g, 17h, 17i, 17j, 17k, 17l, 17m, 17n, 17o, 17p, 17q, 17r, 17s, 17t, 17u, 17v, 17w, 17x, 17y, 17z, 18a, 18b, 18c, 18d, 18e, 18f, 18g, 18h, 18i, 18j, 18k, 18l, 18m, 18n, 18o, 18p, 18q, 18r, 18s, 18t, 18u, 18v, 18w, 18x, 18y, 18z, 19a, 19b, 19c, 19d, 19e, 19f, 19g, 19h, 19i, 19j, 19k, 19l, 19m, 19n, 19o, 19p, 19q, 19r, 19s, 19t, 19u, 19v, 19w, 19x, 19y, 19z, 20a, 20b, 20c, 20d, 20e, 20f, 20g, 20h, 20i, 20j, 20k, 20l, 20m, 20n, 20o, 20p, 20q, 20r, 20s, 20t, 20u, 20v, 20w, 20x, 20y, 20z, 21a, 21b, 21c, 21d, 21e, 21f, 21g, 21h, 21i, 21j, 21k, 21l, 21m, 21n, 21o, 21p, 21q, 21r, 21s, 21t, 21u, 21v, 21w, 21x, 21y, 21z, 22a, 22b, 22c, 22d, 22e, 22f, 22g, 22h, 22i, 22j, 22k, 22l, 22m, 22n, 22o, 22p, 22q, 22r, 22s, 22t, 22u, 22v, 22w, 22x, 22y, 22z, 23a, 23b, 23c, 23d, 23e, 23f, 23g, 23h, 23i, 23j, 23k, 23l, 23m, 23n, 23o, 23p, 23q, 23r, 23s, 23t, 23u, 23v, 23w, 23x, 23y, 23z, 24a, 24b, 24c, 24d, 24e, 24f, 24g, 24h, 24i, 24j, 24k, 24l, 24m, 24n, 24o, 24p, 24q, 24r, 24s, 24t, 24u, 24v, 24w, 24x, 24y, 24z, 25a, 25b, 25c, 25d, 25e, 25f, 25g, 25h, 25i, 25j, 25k, 25l, 25m, 25n, 25o, 25p, 25q, 25r, 25s, 25t, 25u, 25v, 25w, 25x, 25y, 25z, 26a, 26b, 26c, 26d, 26e, 26f, 26g, 26h, 26i, 26j, 26k, 26l, 26m, 26n, 26o, 26p, 26q, 26r, 26s, 26t, 26u, 26v, 26w, 26x, 26y, 26z, 27a, 27b, 27c, 27d, 27e, 27f, 27g, 27h, 27i, 27j, 27k, 27l, 27m, 27n, 27o, 27p, 27q, 27r, 27s, 27t, 27u, 27v, 27w, 27x, 27y, 27z, 28a, 28b, 28c, 28d, 28e, 28f, 28g, 28h, 28i, 28j, 28k, 28l, 28m, 28n, 28o, 28p, 28q, 28r, 28s, 28t, 28u, 28v, 28w, 28x, 28y, 28z, 29a, 29b, 29c, 29d, 29e, 29f, 29g, 29h, 29i, 29j, 29k, 29l, 29m, 29n, 29o, 29p, 29q, 29r, 29s, 29t, 29u, 29v, 29w, 29x, 29y, 29z, 30a, 30b, 30c, 30d, 30e, 30f, 30g, 30h, 30i, 30j, 30k, 30l, 30m, 30n, 30o, 30p, 30q, 30r, 30s, 30t, 30u, 30v, 30w, 30x, 30y, 30z, 31a, 31b, 31c, 31d, 31e, 31f, 31g, 31h, 31i, 31j, 31k, 31l, 31m, 31n, 31o, 31p, 31q, 31r, 31s, 31t, 31u, 31v, 31w, 31x, 31y, 31z, 32a, 32b, 32c, 32d, 32e, 32f, 32g, 32h, 32i, 32j, 32k, 32l, 32m, 32n, 32o, 32p, 32q, 32r, 32s, 32t, 32u, 32v, 32w, 32x, 32y, 32z, 33a, 33b, 33c, 33d, 33e, 33f, 33g, 33h, 33i, 33j, 33k, 33l, 33m, 33n, 33o, 33p, 33q, 33r, 33s, 33t, 33u, 33v, 33w, 33x, 33y, 33z, 34a, 34b, 34c, 34d, 34e, 34f, 34g, 34h, 34i, 34j, 34k, 34l, 34m, 34n, 34o, 34p, 34q, 34r, 34s, 34t, 34u, 34v, 34w, 34x, 34y, 34z, 35a, 35b, 35c, 35d, 35e, 35f, 35g, 35h, 35i, 35j, 35k, 35l, 35m, 35n, 35o, 35p, 35q, 35r, 35s, 35t, 35u, 35v, 35w, 35x, 35y, 35z, 36a, 36b, 36c, 36d, 36e, 36f, 36g, 36h, 36i, 36j, 36k, 36l, 36m, 36n, 36o, 36p, 36q, 36r, 36s, 36t, 36u, 36v, 36w, 36x, 36y, 36z, 37a, 37b, 37c, 37d, 37e, 37f, 37g, 37h, 37i, 37j, 37k, 37l, 37m, 37n, 37o, 37p, 37q, 37r, 37s, 37t, 37u, 37v, 37w, 37x, 37y, 37z, 38a, 38b, 38c, 38d, 38e, 38f, 38g, 38h, 38i, 38j, 38k, 38l, 38m, 38n, 38o, 38p, 38q, 38r, 38s, 38t, 38u, 38v, 38w, 38x, 38y, 38z, 39a, 39b, 39c, 39d, 39e, 39f, 39g, 39h, 39i, 39j, 39k, 39l, 39m, 39n, 39o, 39p, 39q, 39r, 39s, 39t, 39u, 39v, 39w, 39x, 39y, 39z, 40a, 40b, 40c, 40d, 40e, 40f, 40g, 40h, 40i, 40j, 40k, 40l, 40m, 40n, 40o, 40p, 40q, 40r, 40s, 40t, 40u, 40v, 40w, 40x, 40y, 40z, 41a, 41b, 41c, 41d, 41e, 41f, 41g, 41h, 41i, 41j, 41k, 41l, 41m, 41n, 41o, 41p, 41q, 41r, 41s, 41t, 41u, 41v, 41w, 41x, 41y, 41z, 42a, 42b, 42c, 42d, 42e, 42f, 42g, 42h, 42i, 42j, 42k, 42l, 42m, 42n, 42o, 42p, 42q, 42r, 42s, 42t, 42u, 42v, 42w, 42x, 42y, 42z, 43a, 43b, 43c, 43d, 43e, 43f, 43g, 43h, 43i, 43j, 43k, 43l, 43m, 43n, 43o, 43p, 43q, 43r, 43s, 43t, 43u, 43v, 43w, 43x, 43y, 43z, 44a, 44b, 44c, 44d, 44e, 44f, 44g, 44h, 44i, 44j, 44k, 44l, 44m, 44n, 44o, 44p, 44q, 44r, 44s, 44t, 44u, 44v, 44w, 44x, 44y, 44z, 45a, 45b, 45c, 45d, 45e, 45f, 45g, 45h, 45i, 45j, 45k, 45l, 45m, 45n, 45o, 45p, 45q, 45r, 45s, 45t, 45u, 45v, 45w, 45x, 45y, 45z, 46a, 46b, 46c, 46d, 46e, 46f, 46g, 46h, 46i, 46j, 46k, 46l, 46m, 46n, 46o, 46p, 46q, 46r, 46s, 46t, 46u, 46v, 46w, 46x, 46y, 46z, 47a, 47b, 47c, 47d, 47e, 47f, 47g, 47h, 47i, 47j, 47k, 47l, 47m, 47n, 47o, 47p, 47q, 47r, 47s, 47t, 47u, 47v, 47w, 47x, 47y, 47z, 48a, 48b, 48c, 48d, 48e, 48f, 48g, 48h, 48i, 48j, 48k, 48l, 48m, 48n, 48o, 48p, 48q, 48r, 48s, 48t, 48u, 48v, 48w, 48x, 48y, 48z, 49a, 49b, 49c, 49d, 49e, 49f, 49g, 49h, 49i, 49j, 49k, 49l, 49m, 49n, 49o, 49p, 49q, 49r, 49s, 49t, 49u, 49v, 49w, 49x, 49y, 49z, 50a, 50b, 50c, 50d, 50e, 50f, 50g, 50h, 50i, 50j, 50k, 50l, 50m, 50n, 50o, 50p, 50q, 50r, 50s, 50t, 50u, 50v, 50w, 50x, 50y, 50z, 51a, 51b, 51c, 51d, 51e, 51f, 51g, 51h, 51i, 51j, 51k, 51l, 51m, 51n, 51o, 51p, 51q, 51r, 51s, 51t, 51u, 51v, 51w, 51x, 51y, 51z, 52a, 52b, 52c, 52d, 52e, 52f, 52g, 52h, 52i, 52j, 52k, 52l, 52m, 52n, 52o, 52p, 52q, 52r, 52s, 52t, 52u, 52v, 52w, 52x, 52y, 52z, 53a, 53b, 53c, 53d, 53e, 53f, 53g, 53h, 53i, 53j, 53k, 53l, 53m, 53n, 53o, 53p, 53q, 53r, 53s, 53t, 53u, 53v, 53w, 53x, 53y, 53z, 54a, 54b, 54c, 54d, 54e, 54f, 54g, 54h, 54i, 54j, 54k, 54l, 54m, 54n, 54o, 54p, 54q, 54r, 54s, 54t, 54u, 54v, 54w, 54x, 54y, 54z, 55a, 55b, 55c, 55d, 55e, 55f, 55g, 55h, 55i, 55j, 55k, 55l, 55m, 55n, 55o, 55p, 55q, 55r, 55s, 55t, 55u, 55v, 55w, 55x, 55y, 55z, 56a, 56b, 56c, 56d, 56e, 56f, 56g, 56h, 56i, 56j, 56k, 56l, 56m, 56n, 56o, 56p, 56q, 56r, 56s, 56t, 56u, 56v, 56w, 56x, 56y, 56z, 57a, 57b, 57c, 57d, 57e, 57f, 57g, 57h, 57i, 57j, 57k, 57l, 57m, 57n, 57o, 57p, 57q, 57r, 57s, 57t, 57u, 57v, 57w, 57x, 57y, 57z, 58a, 58b, 58c, 58d, 58e, 58f, 58g, 58h, 58i, 58j, 58k, 58l, 58m, 58n, 58o, 58p, 58q, 58r, 58s, 58t, 58u, 58v, 58w, 58x, 58y, 58z, 59a, 59b, 59c, 59d, 59e, 59f, 59g, 59h, 59i, 59j, 59k, 59l, 59m, 59n, 59o, 59p, 59q, 59r, 59s, 59t, 59u, 59v, 59w, 59x, 59y, 59z, 60a, 60b, 60c, 60d, 60e, 60f, 60g, 60h, 60i, 60j, 60k, 60l, 60m, 60n, 60o, 60p, 60q, 60r, 60s, 60t, 60u, 60v, 60w, 60x, 60y, 60z, 61a, 61b, 61c, 61d, 61e, 61f, 61g, 61h, 61i, 61j, 61k, 61l, 61m, 61n, 61o, 61p, 61q, 61r, 61s, 61t, 61u, 61v, 61w, 61x, 61y, 61z, 62a, 62b, 62c, 62d, 62e, 62f, 62g, 62h, 62i, 62j, 62k, 62l, 62m, 62n, 62o, 62p, 62q, 62r, 62s, 62t, 62u, 62v, 62w, 62x, 62y, 62z, 63a, 63b, 63c, 63d, 63e, 63f, 63g, 63h, 63i, 63j, 63k, 63l, 63m, 63n, 63o, 63p, 63q, 63r, 63s, 63t, 63u, 63v, 63w, 63x, 63y, 63z, 64a, 64b, 64c, 64d, 64e, 64f, 64g, 64h, 64i, 64j, 64k, 64l, 64m, 64n, 64o, 64p, 64q, 64r, 64s, 64t, 64u, 64v, 64w, 64x, 64y, 64z, 65a, 65b, 65c, 65d, 65e, 65f, 65g, 65h, 65i, 65j, 65k, 65l, 65m, 65n, 65o, 65p, 65q, 65r, 65s, 65t, 65u, 65v, 65w, 65x, 65y, 65z, 66a, 66b, 66c, 66d, 66e, 66f, 66g, 66h, 66i, 66j, 66k, 66l, 66m, 66n, 66o, 66p, 66q, 66r, 66s, 66t, 66u, 66v, 66w, 66x, 66y, 66z, 67a, 67b, 67c, 67d, 67e, 67f, 67g, 67h, 67i, 67j, 67k, 67l, 67m, 67n, 67o, 67p, 67q, 67r, 67s, 67t, 67u, 67v, 67w, 67x, 67y, 67z, 68a, 68b, 68c, 68d, 68e, 68f, 68g, 68h, 68i, 68j, 68k, 68l, 68m, 68n, 68o, 68p, 68q, 68r, 68s, 68t, 68u, 68v, 68w, 68x, 68y, 68z, 69a, 69b, 69c, 69d, 69e, 69f, 69g, 69h, 69i, 69j, 69k, 69l, 69m, 69n, 69o, 69p, 69q, 69r, 69s, 69t, 69u, 69v, 69w, 69x, 69y, 69z, 70a, 70b, 70c, 70d, 70e, 70f, 70g, 70h, 70i, 70j, 70k, 70l, 70m, 70n, 70o, 70p, 70q, 70r, 70s, 70t, 70u, 70v, 70w, 70x, 70y, 70z, 71a, 71b, 71c, 71d, 71e, 71f, 71g, 71h, 71i, 71j, 71k, 71l, 71m, 71n, 71o, 71p, 71q, 71r, 71s, 71t, 71u, 71v, 71w, 71x, 71y, 71z, 72a, 72b, 72c, 72d, 72e, 72f, 72g, 72h, 72i, 72j, 72k, 72l, 72m, 72n, 72o, 72p, 72q, 72r, 72s, 72t, 72u, 72v, 72w, 72x, 72y, 72z, 73a, 73b, 73c, 73d, 73e, 73f, 73g, 73h, 73i, 73j, 73k, 73l, 73m, 73n, 73o, 73p, 73q, 73r, 73s, 73t, 73u, 73v, 73w, 73x, 73y, 73z, 74a, 74b, 74c, 74d, 74e, 74f, 74g, 74h, 74i, 74j, 74k, 74l, 74m, 74n, 74o, 74p, 74q, 74r, 74s, 74t, 74u, 74v, 74w, 74x, 74y, 74z, 75a, 75b, 75c, 75d, 75e, 75f, 75g, 75h, 75i, 75j, 75k, 75l, 75m, 75n, 75o, 75p, 75q, 75r, 75s, 75t, 75u, 75v, 75w, 75x, 75y, 75z, 76a, 76b, 76c, 76d, 76e, 76f, 76g, 76h, 76i, 76j, 76k, 76l, 76m, 76n, 76o, 76p, 76q, 76r, 76s, 76t, 76u, 76v, 76w, 76x, 76y, 76z, 77a, 77b, 77c, 77d, 77e, 77f, 77g, 77h, 77i, 77j, 77k, 77l, 77m, 77n, 77o, 77p, 77q, 77r, 77s, 77t, 77u, 77v, 77w, 77x, 77y, 77z, 78a, 78b, 78c, 78d, 78e, 78f, 78g, 78h, 78i, 78j, 78k, 78l, 78m, 78n, 78o, 78p, 78q, 78r, 78s, 78t, 78u, 78v, 78w, 78x, 78y, 78z, 79a, 79b, 79c, 79d, 79e, 79f, 79g, 79h, 79i, 79j, 79k, 79l, 79m, 79n, 79o, 79p, 79q, 79r, 79s, 79t, 79u, 79v, 79w, 79x, 79y, 79z, 80a, 80b, 80c, 80d, 80e, 80f, 80g, 80h, 80i, 80j, 80k, 80l, 80m, 80n, 80o, 80p, 80q, 80r, 80s, 80t, 80u, 80v, 80w, 80x, 80y, 80z, 81a, 81b, 81c, 81d, 81e, 81f, 81g, 81h, 81i, 81j, 81k, 81l, 81m, 81n, 81o, 81p, 81q, 81r, 81s, 81t, 81u, 81v, 81w, 81x, 81y, 81z, 82a, 82b, 82c, 82d, 82e, 82f, 82g, 82h, 82i, 82j, 82k, 82l, 82m, 82n, 82o, 82p, 82q, 82r, 82s, 82t, 82u, 82v, 82w, 82x, 82y, 82z, 83a, 83b, 83c, 83d, 83e, 83f, 83g, 83h, 83i, 83j, 83k, 83l, 83m, 83n, 83o, 83p, 83q, 83r, 83s, 83t, 83u, 83v, 83w, 83x, 83y, 83z, 84a, 84b, 84c, 84d, 84e, 84f, 84g, 84h, 84i, 84j, 84k, 84l, 84m, 84n, 84o, 84p, 84q, 84r, 84s, 84t, 84u, 84v, 84w, 84x, 84y, 84z, 85a, 85b, 85c, 85d, 85e, 85f, 85g, 85h, 85i, 85j, 85k, 85l, 85m, 85n, 85o, 85p, 85q, 85r, 85s, 85t, 85u, 85v, 85w, 85x, 85y, 85z, 86a, 86b, 86c, 86d, 86e, 86f, 86g, 86h, 86i, 86j, 86k, 86l, 86m, 86n, 86o, 86p, 86q, 86r, 86s, 86t, 86u, 86v, 86w, 86x, 86y, 86z, 87a, 87b, 87c, 87d, 87e, 87f, 87g, 87h, 87i, 87j, 87k, 87l, 87m, 87n, 87o, 87p, 87q, 87r, 87s, 87t, 87u, 87v, 87w, 87x, 87y, 87z, 88a, 88b, 88c, 88d, 88e, 88f, 88g, 88h, 88i, 88j, 88k, 88l, 88m, 88n, 88o, 88p, 88q, 88r, 88s, 88t, 88u, 88v, 88w, 88x, 88y, 88z, 89a, 89b, 89c, 89d, 89e, 89f, 89g, 89h, 89i, 89j, 89k, 89l, 89m, 89n, 89o, 89p, 89q, 89r, 89s, 89t, 89u, 89v, 89w, 89x, 89y, 89z, 90a, 90b, 90c, 90d, 90e, 90f, 90g, 90h, 90i, 90j, 90k, 90l, 90m, 90n, 90o, 90p, 90q, 90r, 90s, 90t, 90u, 90v, 90w, 90x, 90y, 90z, 91a, 91b, 91c, 91d, 91e, 91f, 91g, 91h, 91i, 91j, 91k, 91l, 91m, 91n, 91o, 91p, 91q, 91r, 91s, 91t, 91u, 91v, 91w, 91x, 91y, 91z, 92a, 92b, 92c, 92d, 92e, 92f, 92g, 92h, 92i, 92j, 92k, 92l, 92m, 92n, 92o, 92p, 92q, 92r, 92s, 92t, 92u, 92v, 92w, 92x, 92y, 92z, 93a, 93b, 93c, 93d, 93e, 93f, 93g, 93h, 93i, 93j, 93k, 93l, 93m, 93n, 93o, 93p, 93q, 93r, 93s, 93t, 93u, 93v, 93w, 93x, 93y, 93z, 94a, 94b, 94c, 94d, 94e, 94f, 94g, 94h, 94i, 94j, 94k, 94l, 94m, 94n, 94o, 94p, 94q, 94r, 94s, 94t, 94u, 94v, 94w, 94x, 94y, 94z, 95a, 95b, 95c, 95d, 95e, 95f, 95g, 95h, 95i, 95j, 95k, 95l, 95m, 95n, 95o, 95p, 95q, 95r, 95s, 95t, 95u, 95v, 95w, 95x, 95y, 95z, 96a, 96b, 96c, 96d, 96e, 96f, 96g, 96h, 96i, 96j, 96k, 96l, 96m, 96n, 96o, 96p, 96q, 96r, 96s, 96t, 96u, 96v, 96w, 96x, 96y, 96z, 97a, 97b, 97c, 97d, 97e, 97f, 97g, 97h, 97i, 97j, 97k, 97l, 97m, 97n, 97o, 97p, 97q, 97r, 97s, 97t, 97u, 97v, 97w, 97x, 97y, 97z, 98a, 98b, 98c, 98d, 98e, 98f, 98g, 98h, 98i, 98j, 98k, 98l, 98m, 98n, 98o, 98p, 98q, 98r, 98s, 98t, 98u, 98v, 98w, 98x, 98y, 98z, 99a, 99b, 99c, 99d, 99e, 99f, 99g, 99h, 99i, 99j, 99k, 99l, 99m, 99n, 99o, 99p, 99q, 99r, 99s, 99t, 99u, 99v, 99w, 99x, 99y, 99z, 100a, 100b, 100c, 100d, 100e, 100f, 100g, 100h, 100i, 100j, 100k, 100l, 100m, 100n, 100o, 100p, 100q, 100r, 100s, 100t, 100u, 100v, 100w, 100x, 100y, 100z

(100r1) not v. अविजितिन् not v. ' possibly v. ' प्राशुषह्

10 4.25.6 (Jay) rendering v. अभीवर्त 10.17L.103

so that its v. character cannot be reversed अनपजयम्

— सत्यजित् , महाजय

सुप्रतुर सुप्रतूर्ति

at 1000 : (1000000000, 1000000000) गेहेविजितिन

पात्रेसमितादि, ^{वत्ता} युष्म रोह्यादि v. battle क्षत्राजित्यम्

60 a v. contest or course वाजजिति f Kath

वाजजित्या Mr. v. elephant (over rival elephants)

जयकुम्भार: 1st Nov 1.10   1st flight   वृत्रहृत्यम्

वृत्रहत्या अथ, वृत्रहथः

अतूर्यम्

' v. in a cow-pen ' (a boasting) जयमल्लः

(in comp) Venis 6. $\frac{16}{17}$ ' v. in a cow-pen ' ' a boasting

गोष्ठेविजयिन् पात्रे-समितादि

युक्तारोह्यादि v. in an imperceptible manner परोक्षजित्

संग्रामजित् ' v. in battle

समरविजयिन् समर्थजित्

रथ्याजित् ' v. in battle आर्जितुर

अनेकयुद्धविजयिन् ' v. in many battles

जयिन् ' v. in many battles ' v. in many battles समर्थजित्

आर्भभूवन् 10.174.1

जि cl 1 जयति, जयते

SBr 3, MundUp, Mn 7.201, MBh — विजि, विजयते

(usually विजयति) V, 3, 10, 11 — उज्जि,

उज्जयति (in) आर्भभू (loc) 10.174.1

37.5 — सह cl 1 सहते (10.174.1)

सहति and occasionally साहति — प्रसह्,

प्रसहते (usually प्रसहति) V, 3, 10, 11 — आर्भभूत्

10.174.1 — प्रतूर्व् (10.174.1) प्रतूर्वत्

(5.4) to be v. after अनुज्जि VS 2.15, Kātyāṣṭhī to

to be v. l. (1 ca. 1000) आभिवृत् (ca.) caus p PV

10.174.1 .

victoribusque जेमन् VS 1.4, 1.4. .

7.4.3.2, TāṇḍyaBr 13.12.8, 15.5.30 .

जयः (3.1.56 , Kāś) 7.50.7,

जि ति 1.11.11

1.11.11, 1.11.11, 1.11.11, 1.11.11, 1.11.11, 1.11.11, 1.11.11, 1.11.11,

विजयः , etc प्रजयः

संजयः विजितः विजितम्

जयलक्ष्मी जयशी

आधीजिति अवाजिति

उज्जिति

पराजयः जैत्रम्

जैत्रियम् Tr 6.20 जित्या सहस्

साह्यम् अपराभवः 1000

वाजसातम्, वाजसाति 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6 अभीवर्तिः

औद्भिद्यम् 12.3, 12.4, 12.5 औद्भेत्त्रम्

2.2.4 औद्भेत्त्रियम् Tr

आवर्जनम् तरुषी 1.1.1.1.5

वृत्ततूर्यम् अप्तूर्यम्

according to the victory gained यथोज्जितम् 12.3

best being obtained v. वृत्तइन्तम् 12.3, 12.4, 12.5

Sankh' causing or causing v. (causing) विजेषकृत्

causing v. जयकृत् causing जयिन् causing

3.2.157) causing complete v. विनिर्जयः MBh

संजिति causing आभिजयः causing

v. वैजयिक causing वैजयिन् causing

causing of v. जयन्नाङ्क्षिन् causing जेतु-काम

causing MBh 3.183.22 foretelling v. वैजयिक causing n

causing, causing, etc वैजयिन् causing विजयार्थम्

causing causing तक्रु causing PV 1.6.8.10 a great v.

जयस्वामिन् (T. of a Hindu) जयस्वामिन् (T. of a Hindu)

विजयचन्द्रः (T. of a Hindu) विजयचन्द्रः (T. of a Hindu)

Phanamjaya or Arjuna (T. of a Hindu) Phanamjaya or Arjuna (T. of a Hindu)

धनंजयविजयः (T. of a Hindu) धनंजयविजयः (T. of a Hindu)

पाताळविजयः (T. of a Hindu) पाताळविजयः (T. of a Hindu)

पुनर्जन्मजयः (T. of a Hindu) पुनर्जन्मजयः (T. of a Hindu)

भूतजयः (T. of a Hindu) भूतजयः (T. of a Hindu)

इन्द्रियाणां जयः (T. of a Hindu) इन्द्रियाणां जयः (T. of a Hindu)

पवनविजयः (T. of a Hindu) पवनविजयः (T. of a Hindu)

(the śva-māhe) जययज्ञः for. them (" of a

king) विजयकण्ठः Inter. 'Māhe's v.' (" of a king

) ययातिविजयः .

to go to victory विजि, विजयते (rarely विजयति)

In 7.107 to help to v. तुर्व cl 1 P RV 6.8 to strive

for v. विजि desid विजिगीषते (rarely विजिगीषति)

वि, etc .

desiring or wanting v. विजापयितु with desire-

desire v. विजिगीषु with desire vi- विजिगीष

विजयोत्सवः .

' victory-festival ' (N. of a festival in honour of

Vishnu celebrated on the tenth day of the light ^{half of} ~~of~~ the month

(Devina) विजयोत्सवः Oct .

victory-record n जयलेखः Git 8.1 .

victrix n जितवती MBh 1.3940 जित्वरी

Pan 4.3.84 , Pat .

victuals (especially boiled rice) n अन्नम्

खाद्यम् RV 2.3, Pancat 1, Bhartr खादनम्

2.50.25, and 31 भक्ष्यवस्तु n प्राशः

Yasus, RV, Sacra प्राशनम् RV, 1, Hariv

भुक्ति RV, Pancat संघसः Matt

जीवानु n Mantukas लेपः Bhadrab

पुस्रस् n RV 10.26.3

supplied with victuals for a journey गृहीतपाथेय

vie (with) vb स्पर्ध् cl 1 (Section 2.2) स्पर्धति

(instr. with and without सह or loc) 3rd, etc

विस्पर्ध्, विस्पर्धति (acc also ^P) (acc, instr with)

or without सह or सार्धम्) 3rd, 4th, 5th, etc   (or

in) प्रस्पर्ध्, प्रस्पर्धति (instr or loc) 3, 4th, 5th, etc

संस्पर्ध्, संस्पर्धति   संघृष्,

संघृषति (acc)   संघृष्

संघृष्यते (acc with परस्परम्)   व्यतिभू,

व्यतिभवते (acc)   प्रतिगर्ज्, प्रतिगर्जति

(in or an) यत् cl. 1 यतति, यतते

(in) विडम्ब, विडम्बते

वाजय om वाजयति, वाजयते cl. 1 ह्ये

cl. 1 (in or an) ह्वयति, ह्वयते (in or an) also

ह्वते cl. 1 हुवति, हुवते

view n. इक्षणम् Utrār, Uṭār, Uṭhās, Uṭāst,

Uṭāst, etc उद्विक्षणम् Uṭh, Uṭh प्रेक्षणा

(ifc) Uṭh (Uṭh beautiful v.) प्रेक्षा Uṭh

निरीक्षणम् (ifc) निरीक्षणा : दृश्

दृष्टि Uṭh, Uṭh दर्शनिम् Uṭh 12.1100MS, PAF,

Uṭh निदर्शनिम् Uṭh, Uṭh, etc संदृश्

Uṭh 2.11.12 विलोकः Uṭh उक्षणा Uṭhiv.

affording a wide view प्रचेतुन mfn PV as if in

Uṭhiv. यथाप्रत्यक्षदर्शनिम् ind beautiful to the v.

प्रेक्षणीय mfn (i.e) solid being in v. oth-

and संलोचन् mfn solid bursting into v. संरोहः mfn

burst into v. स्फुरित mfn bursting, bursting a former v.

पूर्वदृष्टि mfn solid v. संदृष्टि mfn bursting

into v. अवलोकनक mfn solid being in v. of संदर्शने

(or or comp) bursting in v. प्रत्यक्ष mfn (आ) solid

bursting in v. the merits (of men) प्रत्यक्षधर्मन् mfn solid

starting into v. स्फुरणम् mfn solid, bursting to v. प्रादुर

and AV, etc with a v. to (i.e. in order to show) प्रभाव

अनुग्रहबुद्ध्या .

to keep in view अनुदृश् — अन्वीक्ष् MBh

to start into v. स्फुर् cl 6 (Mahabharata 28.95) स्फुरति

(v. c also स्फुरते) MBh, etc .

view B मति f Grs, Mn, MBh, etc — मतम् MBh

Var, etc — सम्मति — बुद्धि — MBh,

Var, etc — ख्याति — BhP 11.16.24, Sarvad 15.201 .

another view of an argument पक्षान्तरम् Grs, Mbh any

पक्षः (Grs — आ or ई) MBh, Var, etc correct

v. बुद्धि — f. D, Dash erroneous v. व्याभिमानः Myāmas

reasonable v. बुद्धि — f. D, Dash taking one v. only एकपक्ष

mn L v. in regard to समीक्षा (all प्रति) with

Buddhists) a. diversity v. दृष्टि — diversity

diversity of views प्रतिपत्तिभेदः First having

different v. नानाधी mn (pl) v.

to form a clear view of प्रलर्क, प्रलर्कयति (acc)

to have in v. चित् desid चिद्वित्सति v. v.

इक्ष् al 1 इक्षते आभिप्रेक्ष्

आभिवीक्ष्, आभिवीक्षते (usually - 1st)

उदीक्ष्, उदीक्षते (1st, 9.1.1, 1st, 1st, etc)

उदीक्ष्, उदीक्षते प्रेक्ष्, प्रेक्षते (1st, 1st, etc)

प्रेक्षति (1st, 1st, etc) समीक्ष्, समीक्षते (1st, 1st, etc)

समाभिप्रेक्ष्, समाभिप्रेक्षते आभिपश्,

आभिपश्यति (1st, 1st, etc) आभिपिपश्, आभिपिपश्यति (1st, 1st, etc)

अनुविपश्, अनुविपश्यति (1st, 1st, etc)

अवलोक al 10 अवलोकयति (1st, 1st, etc)

समालोक्, समालोकयति PA, RV, etc आभिलोक्

caus RV 4.1.7 आभेचक्ष्, आभेचष्टे RV, RV

विचक्ष्, विचष्टे RV, RV, RV उक्ष् RV 10

(RV 37.5, 37.13) उक्षयति, उक्षयते

RV 1.1.1, RV, RV, etc आलोच्य caus आलोचयति,

आलोचयते आभेरव्या RV आभेविरव्या RV

RV विरव्या, विरव्याति RV, RV संदृश्

PA RVh, RV, etc रूप् RV 10 (RV 35.72)

रूपयति RV 8.26, RV 1.2.25, etc आकाश

SBr 7 . .

to view from all sides परिलोक, परिलोकयति

R .

to have anything in view विद्वाद्, विद्वाद्ति, विद्वाद्ते

to have in v. अवेक्ष् to see, etc

समीक्ष्, समीक्षते to अनुसमीक्ष्

to तक्ष् el 1 (to see 2.2.37, 2.2.38) तक्षयति,

तक्षयते to (to see 2.2.37, etc) आभेसंधा

to to to आदिश् आदिदेष्टि,

आदिशति आदिशते आदिश्

2.70.5 प्रयुज् प्रयोजयति 6.3.62.

Sch .

to be in view आर्भदृश् आर्भदृश्यते

In 9.308, etc .

to cause to view समीक्ष् समीक्षयति,

समीक्षयते AV, KātyŚr .

विशेष अवलोकित - व्यवलोकित

विशेष लोकिता - .

विशेष अवलोकित विशेष, विशेष .

विशेष लोकिता विशेष, विशेष .

अन्वीक्षितव्य विशेष विशेष उद्देश्य

Medantas, Comm on Gobh, Siddh .

विशेष निरीक्ष विशेष .

विशेष आभिसमीक्ष विशेष .

विशेष आभिसंधाय विशेष .

bring into view संनिदशित bring into view.

दशित 1, 2, 3, etc.

had in view लिखितयिषित Samk.

out of view अवलोकयितु out of view.

in view वैवाक्षिक in view, 'in', 'out', 'in', 'out'.

प्रोक्षन् प्रेक्षक

इन्ना निरीक्षक प्रदर्शिन

(ifc) दृशं ifc अनुकाशिन

TBr .

viewing the universe and the deity to

भेददृष्टि - भेददर्शिन

इक्ष्यमाण

अपश्यत्

VarBr.

अवलोकनम्

Page 11.00, etc

अवलोकः

Page, 'is 9.71, etc

लोकनम्

प्रत्यक्षीकरणम्

Page, 11.11

प्रतिचक्षणम्

(11.11.11)

Giving a view of

व्यवलोकनम्

11.11.11 .

viṣṇu = अप्रमादः, etc. जागर्ति

viṣṇu जागर्ति, 2.3.101, etc. जाग्रिया

viṣṇu विनिद्रता, etc. विनिद्रत्वम्

प्रतीबोधः

viṣṇu अप्रमत्त, etc. अप्रमत्तवत्

viṣṇu 12.1069 अनिमेष, etc. अनिमेष

अनिमेषत् सुबुध (आ) (वि)

(viṣṇu) आभेया निर्वीर

visually अनिमेषम् (1.21.6) अनिमेषम्

(1.21.102.102.21) in _____ अनिमेषम्, अनिमेषा

see at lower ind, 77 .

visually add I बलशालिन् _____ बलस्थ

_____ बल्य (आ) _____ ओजस्वत् _____

70.5, 17 2.5.4, 17, 17, ओजस्विन् _____, _____, _____

_____ ओजस्य _____ ओजासिक्

Pan 4.4.27 _____ वयोधा _____ वयःस्थ

f(आ) MBh, R _____ वयस्वत् RV, VS _____ प्रवयस्

_____, _____, _____ वृषन् _____, _____, _____, _____ वृषन्

_____, _____ वृष्य _____ वृष्यावत् 5.11.2

_____ प्राणसार _____ प्राणवत् _____, _____

प्राणमत् _____ वचस्विन् _____, _____, _____

वचस्वत् _____, VS _____ शुष्मिन् _____, _____

सोत्साह _____, _____, _____ ऊर्जस्वत् _____, _____

_____, _____, _____ सवित्रम् _____, _____ इषिर _____

_____, _____ इषवत् _____, _____ वाजयु

वाजवत् अकुण्ठित, अकुण्ठ

सात्त्विक (ई) RV, AV, etc (prob. Tār)

क्रतुमत कृत्य (आ) RV, AV, Tār, etc

Yājñ 1.28 विहायस् RV, AV, Tār प्रजनन

RV, Dr

मेध्य (आ) RV समेध

बर्हिण बर्हिणावत् शवसान

मख RV, Dr पयोवृध प्रत्वक्षस्

RV (perhaps) विग्र RV (prob) शिम्यु

1.1 ..... समुत्पन्नित

सुष्यः Wilak not v. अतिजस् (१४)

अतेजस्क (अतेजस्विन) अजडधी

प्रश्न ५. सत्यशक्त्यः प्रश्न ५. महोजसः

महोजिस्व भूयोजिस्व बृहदयस्व

US, Laty _____ त्वदीयस् _____ 2.11.6 _____ सुमख _____

वयस् अजस

मैं, मैं म. in speech वाग्वीर्य म. 11th Century

शक्रतेजस्

vigorously .n स्मरतः .

vigorously .n लक्ष्मणता .

तरुणता _____ प्राणाः m pl MBh, P, etc _____

आयुस् _____, _____, _____, _____, _____, _____, etc

वाजः _____, _____, _____, _____ पाजस् _____

शुष्मः _____, _____, _____, _____ शुष्मन् MBh n

वीर्या _____ तेजसम् _____

अम्लानि _____

II त्वक्षस् n RV 1.100.15, 4.27.2, 6.18.9, 8.20.6

हृषस् n RV 10.89.12 सूषः L .

अतेजस् _____

यथानीयम् ind R, BhP affording the chief v. of life

एकायु 1.1.1 savayast

(6.3.11) to destroy v. वचस्य ind W,

SankhGr वयोधेयम् to destroy v. on वयस्

n (with धा and dat or loc of pers) deprived of v.

निरष्ट ind W, to destroy v. निरिन्द्रिय

(आ) in W, etc to destroy v. अनिर ind W, etc

5.14 ' destroy v. ' (Myasachera Morina) द्वविणनाशनः

L devoid of a v. नीयविरहित mfn W distinguished by v.

वीर्याविशेष

RV

RV

मनस्तेजस्

RV

RV

अत्युत्साहः

RV

सुवर्चस्

RV

RV, etc

वृद्धायु

RV

स्वायुस्

VS

RV

वाजसनि

RV

RV

सर्वहायस्

RV

RV

सहस्रवान

RV

RV

RV

समानवर्चस्

RV

RV

RV

महासार

RV

RV

RV

RV

RV

RV

श्रेष्ठवर्चस्

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

RV

the v. of an elephant हस्तिवचसम् RV v. of an

भुजवीर्यम् RV v. of a warrior वधवीर्यम् RV v. of a warrior

वाक्सारः RV, VS अनौजस्यम् RV, VS

अनिरा RV, VS whose v. is destroyed हतौजस्

RV, VS wishing really v. वीर्यन्तम् RV, VS

wishful v. असार RV, VS 8.3.1, 8.3.2, etc.

a particular Vihāra व्यतिमर्शः .

Vikramaditya's court विक्रमसभा सिन्धुस ,

town (V. of Vikramaditya) विक्रमपट्टनम् .

vile (socially or morally) नीच (आ)

Var, etc नीचक (इका)

न्यक् (नीची) (न्यक्) गार्ह

Var, etc गार्ह (इका)

गार्हणिक (इ) पाप (इ older than आ)

etc कुत्सित Var, etc वक्तव्य

Var, etc उच्छिन्ना नृशंसवत्

Var नृशंस्य (आ) नैकृतिक In,

Var, etc नैकृतिन् Var वृत्तसादिन्

दुर्वृत्तम् — अन्तर्दृष्ट — दूष्य — वाम

५(आ) (livelihood) जात्न (ई)

5.451, 11.2007 .

II रेप I रेफ I रेफस् I

रिप्र नागर (ई) I शमण

५(आ or ई) विश्वकर्मा सकर
~~ककर~~

I ककर I कचार I वठर

only I विठङ्क

loving wife sentiments कुबुद्धि Fancit, Head not

Yajñadatta, i.e. the v. Yajñadatta अयज्ञदत्तः Pan 6.2.

159, Kāś a. v. वञ्चकः W कुण्डकीलः W

नागरः कीनारः (Kāy) AV 10.106.10 a. v.

person व्रात्यः AV, etc .

vile BI हीन हीन, etc हीनजाति Ph 2.15

निहीन निहीन, हीन निकृष्ट निकृष्ट, हीन, etc

अपकृष्ट न्यून (आ) अपकृष्ट, न्यून, etc

प्रतिलोम (आ) प्रतिलोम, प्रतिलोम, etc क्षुद्र

(आ) प्रतिलोम 7.17, प्रतिलोम 1.100, etc क्षुद्र

ॐ (आ) (ॐ २.२) ॐ वराक ॐ (ई) ॐ

वराक ॐ (इन्ना) ॐ आधर

कृपण ॐ (आ, ई ॐ वाद्दादि) (ॐ श्रेण्यादि

सुखादि ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ अवगीत

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ पामर ॐ खेट ॐ ॐ

109 .

ॐ अर्वत्, अर्वन् ॐ खद्वापुत

ॐ ॐ ॐ ॐ इतर ॐ (आ) ॐ इतर

ॐ (ई) ॐ काण्डः, काण्डम् (ॐ ॐ

-ing (association) 6.2.126 पांसक

कदूद लाकारिक (ई) पाय

a class of vile casts (employed to remove dead bodies)

गङ्गापुत्रः गङ्गाजः not revealed to v. work

अहीनकर्मन् cast of v. origin अनार्यजि proceeding

in v. manner क्षुद्रसमाचार Deceit very v. अधम (often

like as in नराधम the vilest or worst of men) v. r.

barbar पापनापितः v. r. v. r. नराधमः v. r. v. r.

wretch lost to all sense of shame अपश्चवस्तः

vile ३ विवर्ण (आ) — मलिनमुख (only

( ) .

a vile action मलिनम् Forest, Martyr, Uitch .

so vilely पापयामुया ३३, ४४ speaking v. गह्यवादिन्

On L .

अनार्यता अनार्यता अनार्यत्वम् .

अपकृष्टता, अपकृष्टत्वम् .

मलिनिमन्, मलानि .

अधम अधम जघन्य (आ) (दिगादि

in comp. 2.1.54, 2.1.55 वर्यादि .

कोटिका कोटिका .

पुरुषाधमः पुरुषाधमः .

विलक्षण — अधरीण — अवरीण

विलक्षण — ग्रामः ११ १.१०, ११, १२, १३ — ग्रामम्

३.५७.४, Heat १.७. $\frac{721}{722}$ — ग्रामकः ५.१४३६

ग्रामस्थः — संवसथः $\frac{1}{2}$ —

अवसथः L — आवसथः (३.११) —

उपवसथः L — निवसथः — परिवसथः L

सद्वसथः

प्रतिवसथः

खेटः

Pan 3.12.2.1, Jain, Pan, etc

खेटः

(भष्वादि)

Pan) (for खेटः) Jain

न्यग्रोधः

पद्मः

Pan 3.12, Jain

भ्रामरम्

कर्कटः

कर्कटम्

Pan 3.12, Jain, etc

कर्कटम्

Pivyav .

allotted

(used in names of)

पल्लवः

etc (पल्लवीय

Pan) Pan 4.2.2.142 .

alloyed in a village ग्राम्य with 12.1.60, 11.

rather v. ग्रामान्तरम् being in or belonging

The सामानग्रामिक with 12.1.60, 11.

belonging to a v. ग्रामस्थ with आनुग्रामिक

the border of a v. ग्रामान्तः 12.1.60, 11.

2.11 chief of a v. ग्रामाधिपतः with ग्रामाधिपः

rather 12.1.60, ग्रामाधिपति with ग्रामस्थाधिपति with

7.11.5, ग्रामाध्यक्षः with ग्रामपति with

(12.1.60) ग्रामपालम् with ग्रामपुरुषः 12.1.60

पल्लीपति

Kachas पल्लीशः

(Lachas)

कार्वरिकः

Kachas

carved or derived from the same

सामानदेशिक

mfn. 1.2.60, 1.2.60, 1.2.60

conformable

आनुग्रामिक

mfn. 1.2.

dwelling in the same v.

समानग्रामीय

mfn. 1.2.

Food prepared in a v. ग्राम्यम्

1.2.67, 1.2.67, 1.2.67

ग्रामतः in v. going

ग्रामग

mfn. 1.2.

ग्रामगमिन्, ग्रामगमिन्

1.2.68, 1.2.68, 1.2.68

ग्रामगत mfn. 1.2.

1.2.69, 1.2.69

महाग्रामःThe headman of a

v. ग्रामिन् — ग्रामेशः ग्रामेश्वरः

ग्रामिकः — 7.116 & 117, 12.200, 22 in every

v. प्रतिग्रामम् — the in-habitant of a v. ग्रामवासिन्

12.112, ग्रामवासिन् — 7.118, 12.22 into

v. अनुग्रामम् — a kind of v. पाठकः (12.11)

v. स्थानीयम् — living in a v. ग्रामवासिन्

6.2.14, ग्रामवासः — 6.2.15, ग्राम

the neighbourhood of a v. ग्रामानिकम् — not belonging

to the same v. असमानग्राम — 12.225 the observa-

one's own v. सौवग्रामिक own for the service of a v.

ग्रामप्रेष्यः own 12.1.11, ग्रामधृतः alleged round a v.

पारिश्रामिक अ'ई अ'ई 1.1.11, पारिश्रामम् own all v.

ग्रामकः own 1.1 ग्रामाधानम् own

खेटकः, खेटकम् own, own पहिक्का own

(esp. a collection of all the) पहि own

(esp. a collection of all the) पहिक्का own

उपकण्ठम् own ग्रामकुलादिका own

मनोशादि own ग्रामाध्ययनम् own 1.1.11

ग्रामिन् —

उपग्रामम् — ग्राम्य —

अनुग्रामम् —

ग्रामारण्ये — Ap 1.11.9 v. and its

वृजनम् — ग्राममृगः

ग्रामजात — ग्राम्यजनः

ग्रामपुत्रः, ग्रामकुमारः — मनोशादि

पद्मवंडः,

पद्मसणुः, पद्मसाडः —

ग्रामपालः — ग्रामपालकः —

(an) ग्राम्याश्वः पद्मवटु म, पद्मवडः

ग्रामसिंहः

निषादग्रामः

ग्रामकष्टकः ग्रामयुद्धम्,

ग्राममुद्रिका

ग्रामसद् ग्रामस्थ

ददुर्म

चतुर्गमिः

ग्रामकाम वृजन्य

ग्रामवासिन् — दण्डवासिन् — T. 1.2.10 (1.2.10) .

ग्राम्यः n ग्राम्यः T. 2.1.13, MBh 13, etc.

ग्रामीणः Kaus' 11, etc. ग्रामिकः

ग्रामिन् m ग्रामेयः MBh 12.326.

ग्रामेयकः T. 1.2.10 ग्रामनास्तव्यः MBh 12.326.

ग्रामनासिन् — T. 7.11, etc. ग्रामेचरः

11.12.23 .

ग्रामेया ग्रामेया ग्रामेयका

ग्रामणी an old v. ग्रामवृद्धः 31

ग्राम्यधर्मः $\frac{1.1}{12}$ 'व. 'सुखसुख'

(also, sexual intercourse) ग्राम्यसुखम् 1.5,

4.6, RhP •

villain ३ पापः १७, १८ — पापीयस् २०, २१,

२२ — पापकः २३ — पापकल्पः २४, २५

पापकर्मिन् २६ — पापकृत्स्न २७

पापकारकः (२८, २९) पापकारिन् (३०, ३१) पापकृत्

(३२, ३३) — पापप्ररुषः ३४ — पापजीव ३५

BhP — दुष्टः — दुष्टवदुकः ३६, ३७ — ३८, ३९

दूष्यः ४०, ४१ — दोषभाज ४२, ४३ — ४४, ४५

दुर्जनः ४६, ४७, ४८ — दुष्टदुर्जनः ४९

दुर्मनुष्यः ५०, ५१ — दुर्वृत्तः ५२, ५३, ५४

(39912) दुर्मति = दोहदः

द्विजिह्वः

II पामरः सूचकः only I

पृथग्जनः = मराठः लड्डुः
लड्डुः

villainous adj वर L .

a villainous man (a personification of all sin)

पापपुरुषः Tantris •

villalata n स्वल्ता, स्वलत्वम् दुर्जना,

दुर्जनत्वम् .

Villarsia cristata शीतलीजटा .

Villarsia indica कुमुदती Susr .

the only of the Vind late अभ्रणम् the V. of the

of V. of late कुञ्जा the V. of the Candales

सारिका the V. of late of Candales केठिकला L.

visitation = समर्थनम् *Protector, Support*

visu = द्राक्षा *Univ, gaze, view, etc*

द्राक्षाकृता = मृद्वीका *Soft, tender, etc*

चारुगुच्छा = चारुफला = रसा,

काकोली = रसाला = मधुरसा =

अमृतफला = गुच्छफला = प्रियाला =

शिवरिणी ^d

दीर्घफला शतवीर्य L.

grapes मृद्वी L.

wineger अम्लः (with or without रसः)

Susr लिकुचः L.

wineger obtained from fruit अम्लवेतस् L.

made by acetous fermentation (of grain or of fruit)

पुक्रः, पुक्रम् (L) made from fruit

रसाम्ल

Bhpr

(esp. from the Tamarind

शाकाम्लभेदकम्, शाकाम्लभेदनम्

vine-palm = चिरायु = चिरायुकःa species of a tree related to the vine-palm मृदुतालःa species of tree resembling the v. पिञ्जा = a treeresembling the v. उद्दमीतालः = a tree similar to v.

च्छदः

मृदुशिखिका (only 1) मृदुशिखिका

vine-land द्राक्षालता .

vineyard द्राक्षावनम् .

' lord of the vineyard ' (N. of Siva) द्राक्षारामेश्वरः .

RTL 4/6.5 . ~~xxplace furnished with~~

xxplace furnished with vineyards द्राक्षावल्यभूमि

viscous liquor

मत्ता

. medicinal wine.

viscous liquor for distilling

मद्यपङ्कः .

~~xxx~~

violable adj धर्षणीय MBh, Hariv, R _____

प्रधृष्य .

violate vb A लङ् caus or cl 10 (Dhātup 33.87.

121) लङ्घयति Yājñ, Kāv, Pājat _____ उलङ्घ caus

उलङ्घयति MārkP, BhP, Paś, etc _____ (commands etc)

विलङ्घ caus विलङ्घयति Kāv, Kathās _____

प्रोलङ्घ caus प्रोलङ्घयति Dharmas, Divyāv _____

समुल्लङ्घ्, समुल्लङ्घयति MarkP — प्रतिलङ्घ्

caus प्रतिलङ्घयति MBh — अभिलङ्घ् caus —

आतिक्रम् — अभ्यातिक्रम् MBh 1.199 — व्यतिक्रम्

व्यतिक्रामति, व्यतिक्रमते R — समुत्क्रम् समुत्क्रामति

समुत्क्रमते MBh — अत्ती cl 2 अत्येति

— आतिवृत् — (as a temple) परामृश्,

परामृशति MBh, R — (an alliance or a compact)

भिद् cl 7 (Dhātup 19.2) भिनति, भिन्ते

cl 1 भेदति (RV) MBh, Kāv, etc — विभिद्

विभिनत्ति, विभिनत्ते

R, Bālar, BhP

कृ

cl 2 Ā cl 1 Ā cl 5 Ā cl 8 Ā Mn 8.267& 369

प्रकृ

(only Ā by Pan 1.3.32) प्रकुरुते, प्रकुरुते etc Mn 8.

370 अलङ्कृ (with gen) Mn 8.16 (a)

law) अन्यथाकृ (a duty) प्रहा, प्रजहाति

MBh, Kāv, etc मी cl 9 (Dhātup 31.4) मीनाति,

मीनीते RV, AV रूप् cl 4 (Dhātup 26.125) रूप्यति

Dhātup .

B (a woman) दृष् caus धर्षयति (Dhātup

34.43) Br, MBh, Kāv, etc _____ (a woman) प्रधृष्

caus प्रधर्षयति MBh _____ विधृष् caus विधर्षयति

MBh _____ सम्प्रधृष् caus सम्प्रधर्षयति MBh _____ (a

woman) ध्वंस् or धवस् caus ध्वंसयति, धवंसयते

Kathas _____ (a woman) दूषय् Nom दूषयति (ep

also दूषयते) Mn 8.364, MBh, etc _____ (as a

woman) परामृष्, परामृशति MBh, R _____ (a

female) आभिषद् ind^p with कृ Mn 8.367 _____ (a

maiden) (कन्यां) कृ .

C नश् caus नाशयति ep. also नाशयते Das

Kull — उपकृत्, उपकृन्तति R — लुप्

cl 6 (Dhātup 28.137) लुम्पति, लुम्पते Hariv, VarBrS

— लुप् caus लोपयति, लोपयते In, MBh, etc —

विबाध्, विबाधते Kāv, Pur — सम्प्रमथ

सम्प्रमन्थ्, सम्प्र^मथति सम्प्रमन्थति सम्प्रमन्थति MBh —

विप्रलभ्, विप्रलभते MBh, Kāv, etc — विप्रलभ्

caus विप्रलम्भयति BhP .

to be violated प्रलुप् pass प्रलुप्यते MW —

सम्प्रलुप् pass सम्प्रलुप्यते MBh .

to cause to violate लुप् caus लोपयति, लोपयते

Ragh .

violated adj A लङ्घित MBh, Kāv, etc _____

उलङ्घित _____ (as a vow) क्षुण्ण R 1.8.9 _____

(as cha^{rt}tity, a vow etc) विप्लुत Mn, Yājñ, BhP _____

लुप्त WarBrS _____ विप्रलब्ध MBh .

not violated before अलङ्घितपूर्व Vikr one who has

v. the rules of his caste or order प्रस्कृष्ट W one

who has v. a vow क्षतव्रत L .

B धर्षित MBh, Hariv, Pur _____ संधर्षित Hariv

_____ दूषित Mn, MBh, Kāv, etc _____ (sexually as a

woman) हत MBh 8.2037 .

a girl who has been v. दूषिता W a v. girl क्षता

Yājñ a v. virgin धर्षकारिणी W a v. woman हता _____

तुभ्वा .

C परामृष्ट AV, MBh, etc _____ विद्यहित MBh

ध्वंसित Kathas

भिन्न

Mn, MBh, etc

प्रमाथित

MBh .

one who has violated a sacrifice

यज्ञावकीर्ण

TandBr .

to be violated

उद्धनीय

cat

उद्धय

Rajat,

BhP, Pañcar

(as justice)

हन्तव्य

Mn 8.15

व्याहन्तव्य

R .

capability of being violatedउद्धनीय^{ता}~~त्वम्~~

(Sis')

उद्धनीयत्वम्

(Rajat) .

violating adj A आतिक्रमिन् (ifc) _____

आभिलषिन् NBh 13.4964 _____ आनिग (ifc) _____

(an agreement etc) भेदिन् In, Kām _____ (गोपक

(ifc) _____ आमृण .

not violating आमिनत् PV v. propriety

विनयप्रमार्थिन् W v. the distinctions of caste

वर्णदूषक f(का) Mn 10.61 v. the law or the right

धर्मद्रुह् Hear 2.7, धर्मद्रोहिन् v. truth सत्यभेदिन्

B धर्षक MW _____ (the wife of another) प्रधर्षन्

(ifc) MBh, R, Hariv _____ दूषण f(ई) AV, SankhGr

etc _____ दूषिन् ifc MBh, Yājñ _____ श्वंसकारिन्

(ifc) Kathās 106.166, etc _____ (a ~~woman~~ woman)

निश्वंसिन् Kathās _____ व्याभिचारिन् (ifc) .

intending to violate बलात्काराभिलाषिन्

Kathās .

violating n A आभितृद्धनम् MBh 13.2194 _____ (the

act of) (गोपनम् _____ उपस्कारः, उपस्करणम् T _____

आवर्हः L .

anything violating a religious obligation अत्रत्यम्

SBh, AitBr, AitAr, अत्रत्य (with कर्मन्) mfn Gobh,

अत्रत्यम् Vishnus the bearing i.e. v. of grammatical

order or construction भग्नक्रमम् Pratāp .

B (of a woman) विश्वंसनम् Nathās .

violation n A लङ्घनम् R, Rājat आतिक्रमः

व्यतिक्रमः Gaut, Mn, MBh, etc भेदः RPrāt,

KātyŚr, Sāh ओपः Mn, Yājñ, etc ओपकः

MW ओपनम् .

violation of an alliance (by means of persuasion

of bribery or by the operation of fate) संधात्यम् (v.l.

संधात्य) Sāh v. of duty धर्मविरुद्धः Kir v. of

established order व्यतिक्रमः Āpast, Mn, MBh, etc v. of

good conduct and of metre वृत्तभङ्गः Kāv v. of law

धर्मनिष्ठः Kir _____ धर्मलोपः MBh v. of reli-

gious obligation व्रतलोपः Vait, Yājñ, व्रतलोपनम् Mn,

Yājñ v. of the duty of a Brāhman अत्राह्वयम् AsvGr

v. of the rules of combat युद्धव्यातिक्रमः Hariv v. of

sacred precepts शास्त्रातिक्रमः W .xx

B (of a woman) धर्षः W _____ धर्षणा MBh,

Hariv, Pañc _____ (of a woman) विध्वंसः Kathās _____

(of a woman) विप्लवः Kathās _____ व्याभिचारः Mn

the violation of a teacher's bed गुरुतल्पापनुति f

Mn 11.107, गुरुतल्पाभिगमनम् Kathās 20.154 ~~xxxxxxxx~~

_____ (intercourse with his wife) गुरुतल्पः Gaut 24.10,

Mn 9.11, Yājñ 3.231.

c दुष्टत्वम्
दुष्टता, R, Mricch, Pañc _____ पीडा Mn,

MBh, etc _____ अवपीडना Mn 8.287 _____ उपघातः

_____ उपमर्दः _____ उपमर्दनम् _____ परामर्दः

MBh , R, Kād _____ आशातना Śil _____ अश्रयम्,

अश्रयम् (in later texts) T .

violator n व्यवधकः L _____ (of a woman)

विध्वंसकः Kāthās _____ महासाहसिकः W .

one who violates लोप्य mfn (with gen) MBh one

who v. his teacher's bed गुरुतल्यग mfn Tār 10.64, Gaut,

In 9.11.12, गुरुतल्यगामिन् Yājñ, etc mfn Āp 1.25.1428.15

— गुरुतल्यस्त mfn VarBr 21.6 — गुरुतल्यिन mfn

Mn 11.104 (v.1.) MBh 5.13 .

violence n A साहसम् (ifc f आ) Gaut , Apast,

Nar साहसिक्यम् Pan 1.3.32 साहसकरणम्

Das प्रसाहः हठः R, Rajat, Kathas, e

etc धार्ष्यम् Nar, T, Susr, etc विभ्रमः

(ifc f आ) Kav, Kathas, etc प्रभूति f RV 4.54.

3 उपायतुरीयम् Pañcat .

absence of violence असाहसम् acting with v.

प्रसङ्गकारिन् mfn MarkP an act of v. हठकर्मन् n

Sinhas application of v. दण्डः Mn 7f, MBh (in rhet)

description of v. ऊर्जस्विनी excessive v. महासाहसम्

W perpetrated with v. साहसिक mf(ई)n In, IBh using

great v. साहसिक mf(ई)n In, IBh using v. (e.g. a

beggar holding a lance to your breast in asking for alms)

आयःशूक्ति mf(ई)n L v. of animals सत्त्वसंरम्भः

Kathās v. of the middle class (injuring buildings, throw-

ing down walls etc) मध्यमसाहसः, मध्यमसाहसम् W .

to treat with violence हृ (only in Dhātup 9.50)

B उपद्रवः MBh, P, Shak, VarBrS, etc _____

वैलङ्कारः Kav, Kathās _____ (in deed or word)

पारुष्यम् _____ आक्रान्ति f Śis 5.41 _____ रभस्

n RV _____ अपक्रमन् n L _____ स्वप्नः (स्विन् Un)

Un .

actual violence दण्डपारुष्यम् Gaut, Mn 8.278 & 30

301, Pancat from v. आक्रान्ति ind Śis 5.41 v. both

of language and bodily assault or by words and blows

वाग्दण्डयोः पारुष्यम्, वाग्दण्डपारुष्ये v. to the Pasyu दस्यवे सहस्

n RV 1.36.18 v. without murderous weapons कलहः

॥ कलहम् L .

the two violences i.e. assault and slander or blows

and words पारुष्ये दण्डवाचिके .

C I तीव्रता Rājāt 1.41 — चाण्डम् g

पृश्वादि — चाण्डिमन् m (g पृश्वादि) Bālar 3. ²/₃

— प्राचण्ड्यम् Mālatīm — उग्रता, शु उग्रत्वम्

— त्विष् f RV 4f, 8.10, VS — त्वेषथः RV 1.

141.8 — भृशता Ragh — महत्त्वम् Susr

(of medical treatment) गुरुत्वम् Susr _____ भद्रः RV,

VS, AV .

II ताविषी (also ताविष्यः) RV ताविषी L

_____ ताविष्या RV 9.70.7 _____ मूर्धनम् Ith _____

शिष्यः W _____ अस्या .

great violence प्रचण्डता Uttara _____

सहोवत्तम् MW .

violent adj A I धृष्णु RV, AV, AC साहसिन्

Nar इष्टसाहस 'Sis परुष f(आ)

Kathas पारुषिक Uivāyav (as wind) पर्व

BhP उग्र उग्रकर्मन् MBh उद्दाम

तरस्विन् RV 8.97.10 & 12 (इन्द्र) VS 19.88, MBh,

R, Sak, etc तरस्ववत् (इन्द्र) TBr 2.4.4.1

उत्तात्त Viddh रौद्र f(आ, ई) RV, etc

चण्ड f(आ VarBrS 68.92 , ई P 2, Vikr , Pagh, etc

) MBh, R, etc चण्डवत् उच्चण्ड

उद्वेकिन् Sāh — ऊजीस्विन् — उपद्राविन्

रभस f(आ) RV, etc रभस्यत् RV

दृढ (दृढ्) MBh, Kāv, etc उद्धत BhP,

Pāncat, Kathās, etc समुद्धत R, Jātakam

वेगवत् MBh, Kāv, etc सवेग 'Sis, Pāncat

वृद्धवेग VarBrS उदीर्णवेग अमत्र

RV 1.61.9 & 4.23.6 अमवत् RV सोद्योग

Rājat प्रकृष्ट Ratnāv .

II प्रतूर्ति RV, VS तविषीमत् RV 5.58.1,

ताविषीवत् RV 4.20.7, 7.25.4, 10.105.3 _____ (the

Naruts) ताविषीयु R 8.6.26 _____ इरिन् _____

शुष्मवत् AV _____ शवसान RV _____ ऋधावन्¹,

ऋधावन् RV .

any violent death दुर्मरिणम् MW दुर्मरत्वम् MBh

having a v. current तीक्ष्णस्रोतस् R 4 more v. रभीयस्

(VS) रभीयस् (RV) most v. राभीष्ट f(आ) RV, VS

not v. अनुग्र f(आ) RV, etc a sudden and v. shower ४

of rain कुवर्षः R 6.89.15 very v. प्रोद्गण्ड Uttarak,

Mcar ~~xxx~~ आलचण्ड a v. act अयःशूलम्

Pāṇ 5.2.76 (in dram) a v. alteration आर्ध्वलम्

Bhar, Dāsar, Sāh a v. rain वेगवृष्टि f L v. seizure

प्रसभहरणम् Yājñ a v. suitor of हठकामुकः

(comp) Kathās ' v. thief ' (a robber, plunderer)

प्रसह्यचौरः L a v. wind वेगानिलः Vikr without v.

motion निर्वेग R, Susr .

to be violent तविषीय् Nom RV 2.30.8, 5.85.4, 8.

6.26, तविष्य Nom तविष्यते , RV 9.76.13 & 86.45, 10.

11.6, AV 20.34.16 (MS स्तविष्य) .

violent add B I गुरु f(नी) RV, MBh, etc

स्फार f(आ) ~~स्फार~~ Kāv, HParis, Pāncad

प्रोट Pras, Rājat पटु f(पटु or पट्टी)

n MBh, Kāv, etc प्रविसृत Mricch, Pāncar

(as pain) कठिन Wikr जरठ Hcar 2.24, Vcar

11f (as pain) प्रबल f(आ) MBh, Kāv, etc

परायण f(आ) MBh 1.8367 (Nilak)

उद्गाढ Prab, Sāh, Bhartr, etc समागाढ Kārand

(emotion or pain) महत् MBh .

II उच्च R — निर्भर f(आ) —

अलघु — दुध्, दुध् RV .

C तीव्र f(आ) RV, etc — दारुण f(आ) once

ई) Mn, MBh, R, Śak, Pañc, etc — घोर f(आ)

VS, AV, TS 2, ŚBr 12, etc — तेजस्विन् (Pañ 5.2.122)

Kās') VarBrS 101.2 — तिग्म RV, etc —

तिग्मवीर्य f(आ) MBh 1.3, तिग्मवेग f(आ) MBh —

संकुह MBh, R, etc — संकुल f(आ) VarBrS

क्रोधात्तु

Susr 6

क्रोधेन्

Susr 3.4.62

निर्दय

f(आ) MBh, Kāv, etc

उदशान्त

paitrS, SBr, BhP

दृष्टिन्

Gaut

अनिभृत

Jatakam .

become violent

जराठित

Bālar 5.25

having a v.nature

धर्षणात्मन्

m MBh

inhabited by v. beings

उग्रसेवित

R

more v.

समागाढतर

most v.

समागाढतर

not too v.

जातितीव्र

MBh

of a v. character

तिग्मतेजस्

VS 1.12, AV 19.9.10, MBh

of a v. wrath

(Śiva) तिग्ममन्यु

MBh 13.1161 a very v. man महाचण्डः v. abuse

प्रतिरम्भः W a v. woman (described as a Nāyikā who

stands in no awe of her husband or lover) प्रौढा W

v. wrath गुरुक्रोधः W .

violently A प्रसह्य ind Mn, Gaut, etc _____

प्रासह्य ind RV, TS, Br _____ प्रसभम् ibc ind

Mn, MBh, etc _____ रभसा ind MBh, Pur _____

रभसात्, रभसेन ind _____ बलात्कारम्,

बलात्कारेण ind _____ प्रमथ्य ind P _____ सम्प्रमथ्य

ind R _____ निर्दयम् ind Kav _____ निर्भरम् ind

Kathās, Hit _____ तविषीर्भी instr ind _____ यन्त्रेण

ind _____ स्वयंग्राहम् ind Hariv _____ द्युरा ind ŚBr.

acting violently (e.g. a beggar holding a lance to

your breast in asking for alms) आयःशूलिक mf(ई)n

L ~~laughingly~~ laughing and v. सहासरभस

mf(आ))n (ibc) Amar treated v. वलात्कृत mfn MBh, Kāv,

Pur, वलात्कारित mfn Cat .

B तीव्रम् ind W — भृश mfn ibc भृशम्

ind n, MBh, etc — चण्डम् ind Mālav 3.21 .

a sort of violin सारङ्गी V.

viper n पृदाकु m VS, TS, AV, WPh, (also पृदाकु)

स्वजः AV, AitBr, $\bar{A}pSr$ भुज्यु f RV 10.

95.8, VS 18.42 .

virgin n कन्या RV, AV, etc, MBh, etc

कन्यका MBh, Śak, Yājñ, etc कनीनका RV

4.32.23 कुमारिका AV, TāṇḍyaBr, MBh, etc

अक्षता Yājñ अक्षतयोनि f

अस्पृष्टमैथुना MānGr अनन्यपूर्वा Ragh

अग्र f RV, AV निवरा Pañ 3.3.48, Sch

मातृती L .

{ in the Tanta²s) any virgin upto the age of sixteen

or before menstruation has commenced कुमारी the

~~guardian of a v.~~~~Kas~~

guardian of a v. कुमारीपाठः Kaus 75 & 76 inherent in a

v. कन्यागत ~~Kas~~ mfn a man who marries a v. कौमारः

(with पति) (Kās') (with भर्तृ) Pat on Pān 4.2.13

Kathās 127.55 not a v. अकन्या Mn pertaining to

a v. कन्यागत mfn the violator of a v. कन्यादूषकः

Mn 3.164 a v. wife (one who has not had a husband prev-

iously) कौमारी भार्या (Pat & Kās on Pān 4.2.3) R .

(the place) where the 3 virgins (Umā, Ekaparnā.

and Ekapātālā) reside त्रिकुमारिक mfn Hariv 948 .

the star & virginis

अप्

f .

virginity n कन्याभावः MBh

कन्यात्वम्

MBh

कुमारीभावः Kālatīm .

to deprive of virginity स्त्रीभावं नी .

Virgo (in astron) h अङ्गना .

the constellation Virgo in the Zodiac कन्यका

VarBrS the position of a planet in the sign V. कन्यागत

mfn the sign of the Zodiac^{ac} ~~vixxo~~ v. कन्या VarBr &

VarBrS, etc _____ प्रमदा L _____ पुवगा Var

पाथोनः Var the sign V. कन्याराशि m _____

द्विपदराशि m the signs of V. ह्यात्मकाः m pl Jyot

the v. of the zodiac (in astron) पार्थः, पाथेनिः

(in astron) the zodiacal^a sign V. युवती .

' performing virile acts ' (the membrum virile)

वीरकर्मम् RV v. power शनिशक्ति f Can _____

इन्द्रियम् AV, VS, SBr .

virility n वीर्यम् (ifc f आ) MBh, Kāv, etc

_____ वीर्या L _____ पुंस्त्वम् Yājñ, Susr _____

पौंस्त्वम् BhP पौंस्यम् RV _____ वृषता Car _____

वृषत्वम्, वृषत्वनम् RV, TS _____ वृष्यता Cat _____

वृष्यम् RV, AV, Kaus _____ पौरुषम् R _____

स्वर्मि, पौरुषम् (for पौरुष्य ?) L _____

पुरुषकारः MBh, Kāv, etc .

bestowing virility सुरेतोधा, सुरेतोधस् mfn Pān-

cavBr, KātyŚr deprived of v. उपल mf (आ) n R 1.

49.1 & 11 producing v. वाजीकर mfn Susr wishing v.

वीर्यकाम mfn AitBr, BhP .

to produce virility वाजीकृ, वाजीकरोति Susr.

virtually फलतः ind MW .

virtue n I शीलम् (शीलः g अर्ध्यादि

ifc f आ) Mn, MBh etc धर्मः AV, etc

धर्मनिबन्धः W धर्मकृत्यम् .Āpast, Hariv

धर्मात्मता MBh, R धर्मार्थाः m pl Mn 7 .151

धार्मिकता (Rājāt) धार्मिकत्वम् (Null)

धार्मिक्यम् (g पुरोहितादि) — गुणः Mn, MBh,

etc — सद्गुणः R, Kathās, BhP, etc —

शुचिता (Mn, Kāv, Rājāt) शुचितम् (RV)

— शुचि m Kāv — पुष्यम् (ifc f आ)

MBh, Kāv, etc — सुकृतम् RV, etc — सुकृति

f MW — सत्कृति f W — सत्कर्मन् n W —

सत्क्रिया w — सत्कृतम् w — कल्याणम्

SBr, Bhag, R, Ragh, Pañcat, Mn 3.60.65, Susr — विशुद्धि

f Mn, MBh, etc (in phil) — सुखा Tattvas

शोभनम् R, Pur — कुशलम् L —

आशयः .

II वृषः 'Sis, Vās — धृत्वन् m —

जीवथः W — सस्यम् L — मुचिरः L

— धः L — तम् L .

abandonment of virtue शीलत्यागः Kathās abiding

on the path of v. शुचिषद् mfn BhP abounding in v.

शीलाढ्य mfn MBh ' adorned by v. ' (N. of a demon)

पुण्यालङ्कृतः Lalit any chief or principal v. सारगुणः

Sinhas being on the path of v. गुणवर्तिन् mfn R 2 by v.

of गुणात् _____ समर्थतया (with gen) _____

समर्थनात् (with gen) cause of v. धर्मकारणम् IW

causing an obstacle ^{to} of v. शीलविघ्नकृत् mfn Pajat

characterized by v. शीलाङ्क mf(आ)n HParis' consisting

merely in v. धर्ममय mf(ई)n SBr, MBh, BhP decea-

sed fathers who enjoy the reward of v. in the other world

सुकृतः m pl RV, AV, etc destitute of v. शीलवर्जित

mfn R ' _____ ' (N. of a ~~fictitious~~ fictitious country)

पुण्यवर्जितः Kautukas ' destroying v. ' (N. of a

man) शीलहरः Kathās ' eminent in v. ' (N. of a teacher

also called dharma kōṣṭha) शीलभद्रः Buddh equivalent

to v. शीलतुल्य mfn MBh a friend of v. कल्याणमित्रम्

giving v. धर्मद mfn Hariv ' glory of v. ' (N. of a

man) शीलकीर्ति m Buddh granting v. धर्मद mfn Hariv

having more v. सारतरता Divyāv having only v. left

चरित्रावशेष mfn Mricch ' having v. for a mark ' (N.

of a man) वृषध्वजः W holding v. and good charact-

er शीलवृत्तधर, शीलवृत्तविद् mfn a house i.e. a place or

seat of v. पुण्यगेहम् Das intent on v. कल्याणाभिनिवेशेन

mfn Kad 153 in v. बलात्, बल ibc बलेन, बलतः

with gen or ifc in v. of the body शरीरप्रधानतया

ind knowing v. शीलज्ञ mfn Kathas knowledge and v.

श्रुतवृत्ते n du In 7.135 loss of v. शीलभ्रंशः

Kathas maintaining v. शीलधर mfn BhP a man of pity

and v. धार्मिकः W 'marked by v.' (a pious man)

वृषाङ्कः L the peculiar v. of any divinity or sacred

shrine माहात्म्यम् W possessed of v. शीलशालिन्

mfn Heat, शीलसम्पन्न, शीलोपसम्पन्न mfn MBh possess-

ing v. शीलधर mfn BhP — शीलभाज् mfn MBh pract-

ice of v. शीलवृत्ति f MW purified by v. धर्मपूत mfn

Das' putting the garb of v. on धर्मकञ्जप्रवेशिन् mfn Sak

5.21/22 relating to v. धार्म mf (ई) n SBr resemb-

ling v. शीलतूल्य mfn MBh right v. सम्युग्गः Vet

ruin of v. शीलविप्लवः Rajat शीलविक्रयः Bhartr

spontaneous abandonment of v. स्वयंगुणपरित्यागः Bhartr

a store of v. पुण्यसमयः Mn पुण्यसन्धिः, पुण्यसम्भारः

Kāraṇḍ ' sun of v. ' (H. of various kings. esp. of a son

of ikramāditya, also called Pratāpa-sīla) शीलादित्यः

Buddh a treasury of v. शीलनिधि m Bh the victory

of v. धर्मविजयः Rājat violation of v. शीलखण्डनम्

Pāṇcat, शीलभङ्गः Kāv v. and vice गुणदोषौ m du

mn, गुणदोषम् sg R 3.44.8 v. in a wife कुलनभूता

the v. of a husband भर्तृगुणः Mn 9.24 the v. of

तद्गुणः

those (persons) तद्गुणः Ragh 1.9 ' v. possessor '

(N. of Siva) शीलधारिन् m Bh the world of v.

सुकृतम् AV, TS, TBr .

according to virtues and character गुणशीलः

ind BhP 4.1.164 64 (see अगुणशीलः) a body of v.

धर्मशरीरम् Jatakam endowed with v. गुणान् mfn Bh

R, etc — गुप्य mfn Pan 5.2.120, Vartt, Pat from

the side of the good v. गुणतः ind Mn 11.186, R 3.5

loving equal v. समानगुण mfn Vet having five v.

पञ्चगुण

~~मिगुण~~

mfn Bh having many good v. अहुगुण mfn

Pāṇ 6.2.176, Sch having no v. निगुण mf(आ)n Bh,

R, etc having v. सगुण mf(आ)n Kāv, Kathās

etc pointing out v. गुणनम् Cit 7.29 the possessing

of the 8 cardinal v. महाभागता व महाभागत्वम्

(MW) possessing various v. पुरुषाय (RV) पुरुषायिन्

(BhP) mfn possessing the v. of the great महद्गुण

mfn BhP the possession of great v. महागुणत्वम् Susr

rich in v. गुणाढ्य mfn R 1.7.6 the v. as a means of

acquiring the highest wisdom धर्मद्वारानि n pl cat the

v. of another परगुण- (ibc) Kāv ' the v. of Bhagavat'

भगवद्गुण- ibc .

virtuous adj धार्मिक f(ई) Up, Mn, MBh

धर्मिन् Gaut, MBh, R धर्मात्मन् MBh, R, Var

धर्मचारिन् MBh, R, etc धर्म्य Mricch 9.5

धर्मविद् Gaut धर्मरत Kāv, धर्मरति

Paṅh सधर्मक = , सधर्म VarBrS

धर्मवाहः MBh धर्मवाहनः धर्मकृत् MBh

धर्मभागिन् Hit धर्मसंस्कृत Var

धर्मवत् L दिव्यधामिन् W धर्माभिमानम्

W धर्मसु L सज्जन Hariv

सदाचार f(उा) Kathās, Rājat, etc _____

सात्त्विक् f(ई) MaitrUp, In, IBh, etc _____

सदाशित W _____ सत्य f(आ) RV, etc _____

सङ्ग f(आ). Kathās _____ सदात्मन् W

_____ सत्त्वविहित् W _____ सुकृतिन् MBh, Hariv, R, etc

_____ सुकृत् RV, AV, VS, etc सुकृत् W सुकृतकृत्

In 3.37 _____ सुकृति Cat _____ सुकर्मन् Rājat

_____ कृतिन् L _____ दुष्य f(आ) PV, etc _____

दुष्यन्त IBh _____ दुष्यकृत् (SBr, IBh, etc)

पुष्पकर्तृ (MBh) पुष्पकर्मन् (MBh, P, etc) _____

पुष्पशील MBh, पुष्पात्राय Heat _____ पुष्पात्मन् Kāv,

Hit _____ पोष्य TāndBr, KātyŚr _____ शुभाचार MBh,

Ragh, MarkP _____ सञ्चारित Kāv _____ सञ्चारिन् W

_____ सुचरित f(आ) Mn 9.216 _____ आचारवत्

Mn 12.126, R _____ न्यायाचार W _____ शीलिकम् MBh

_____ शीलधर BhP _____ साधु f(नी) ŚBr, Mn,

MBh, etc _____ साधुशील W _____ साधुगत्त MW _____

शुभ f(आ) ŚvetUp, Mn, etc _____ शोभन f(आ or

ई) — सुवृत्त f(आ) MBh, R, etc —

वृत्तयुक्त Heat, वृत्तशान्ति R, वृत्तसम्पन्न Mn 8.

179, वृत्तस्थ Mn, MBh, etc — आयवृत्त Mn, Gaut

— वृत्तानुवर्तिन् R — विशुद्ध MBh, Kāv, etc

— शुद्धिभूत् W शुद्धिभूत् Kāv, Kathās —

सगुण f(आ) Kāv, Kathās, etc — सगुणिन्

Bhartr — धन्य L — धनिक L —

कल्याणकृत्, कल्याणिन् Kathās — कल्याण

f(ई) (gana वल्गादि) — सु ind RV, etc

— सुख MW — अपाय f(आ) —

शुचि RV, etc — निर्मल f(आ) Mn 8.318

— अनिन्दित, अनिन्द्य (Rv, SBr, etc) —

संशितव्रत SBr, Mn, MBh, etc — वेधस् RV,

AV, TS, MBh, Hariv — स्थितिम् Kum, Kam, Mn —

स्थित L — उदत्त L — सुरांभे f(इः

or ई) L — सुगन्धि MW — देवित Un

1.57, Sch (धार्मिक) — कुरातिन् W —

समान f(इ,आ) L — शिष्यदान L शुकलकर्मन्

जीवथ L .

an assemblage of virtuous men धार्मिणम् g

मिश्रादि (Pan 4.2.38) conduct of the v. शिक्षाचारः

Was doing only v. actions पुण्यैककर्मन् mfn Hit

' family protectress ' a high born v. woman कुलपालि

f कुलपाली L following v. courses कल्याणचार

f (ई) from a v. motive धर्मतः ind Mn 8.103

giving up v. acts वृषोत्सर्गः Vas having a v. mind

धर्मबुद्धि Panc a highly v. woman महासती

Pāncat, Hit, Vet leading a v. course of life सुप्रतिपन्न

L leading a v. life and devoted to repetition of the Veda

वृत्तस्वाध्यायवत् Brihasp more v. धर्मियस् most

v. सत्तम ~~XXXX~~ W सुधर्मिषु f(आ) WBh

धर्मिषु Dās a number of v. persons गुणगणः

Pāncat, Introd 7 of a v. disposition पुण्यशील WBh,

पुण्याशय Hcat ~~XXXXXXXXXXXX~~ सत्त्वशील

MW of v. and firm principles शुभदृढव्रत R ' of v.

conduct ' (N. of a Bodhi-sattva) विशुद्धचारिणः SadchP

— कल्याणधर्मन् — कल्याणवृत्त of v.

family विशुद्धवंश Bajat one whose acts are v.

निशुद्धकरण BhP one whose v. acts are in vain

परिभ्रष्टसत्कर्मन् BhP ~~the~~ producing v. actions

धर्मसंतानसू MW the son a v. woman सतीपुत्रः MW

the son of a v. mother भाद्रमातुरः Pān 4.1.115 —

साधमातुरः L the son of a v. woman कात्यायिनेयः

Pān 4.1.126 thinking one's self v. साधुमन्य W very v.

धार्मिष्ठ Mn, Bh, Kāv, etc — परधर्मात्मिन्

MBh सुप्रत ( )
परमधर्मिन् f(आ) (often in voc) MBh, R, etc

सुगुण f(आ) Caurap सुगुणिन् Bhartr a very

v. man गुणाश्चः Hit a v. act सत्कर्मन् n Pur, Rājat

शुभिकर्मन् n Rājat वृषः Śis, Vās v.

action शुभम् Kāv, VarBrS, Kathās सुकृत्या

RV v. actions सुपरितम्, सुपरिताप्तिनि^{2/2}/VS, etc a v.

and upright man सत्यात्मन् m MBh v. and well conduct-

ed शीलवृत्त mfn MBh v. conduct धर्मवृष्टानम् Āpast

सदाचारः Mn, Yājñ, Kāv, etc सत्पथः

NBh, Hariv, R, etc सत्यथ m R समाचारः NBh

स्थिति

f NBh, R, Ragh a v. female mendicant

भिक्षुसती

L a v. high born woman कुलयोषित् In 3.

245, Kathās v. in a high degree महाभाग f(आ) W

v. in conduct

रुचिर्गत

f(आ) Mn, R

रुचिर्गत

f(आ) R, MarkP

रुचिर्चरित

VP

v. man

साधु

SBr, Mn, NBh, etc

साधुवृत्तः

NW

वृषध्वजः

W

दुयातिगः

W

निवृत्तकारणः

W

देवाः

Un 1.108, Sch a v. person (man or woman)

सुजनः R, Kathās, etc — गुणाधारः L v. wife

पोतव्रता Mn, MBh, etc — सधर्मचारिणी MBh, Kav

— सधर्मिणी L — सुचरिता, सुचरिचा L

— कुलभायी Pañ 1.3.47, Kās — कुलनधू f

Kaps 3.70 — मनस्विनी W — भवन्ती W

सती a v. woman धर्मचारिणी Vike 5. $\frac{10}{20}$, L —

साध्वी Mn, MBh, etc — कुलस्त्री MBh, R, etc —

कुलाङ्गना MBh, etc — कुल्या L — ध्रुवा

(scil स्त्री) L — धानिका — जामि f L.

to be virtuous

असत्म् इ

RV .

to act virtuously पुण् cl 6 पुणति Dhātup

28.43 .

virtuousness n धर्मित्वम् Kām — शीलता,

शीलत्वम् Kāv, Susr — गुणिता W .

great virtuousness धर्मिष्ठता Wh 1.2907 .

virtus n नृम्णम् RV, VS, AV, Kāth, Tār .

having virulent poison तीक्ष्णविष mfn v.

poison तीक्ष्णविषः MBh 13.268 .

Visarga n आभीनिष्टानः Aprāt, Asvār, etc

आभीनिस्तनः Pan 8.3.86 .

ending in Visarga दीर्घाभीनिष्ठानन्त ApGr

the sign of the V. द्विविन्दु m Vop the sound V. before

k kh p ph (so cal ed because its sign (X) is the half

of that of the V. (ॐ) अर्धविसर्गः without V.

निर्विसर्ग mfn Mricch, Sch .

any one of the viscera of body (particularly the

stomach, abdomen) कोष्ठः MBh, Susr, etc the skin

investing the parts of the v. वपा VS, etc .

visceral adj आन्त्रिक f(इ) L .

viscid adj स्निग्ध MBh, Kāv, Susr, etc _____

साग्ध f(आ) Susr _____ घन f(आ) Susr,

Bhartr Kathās 24.93 a v. ointment प्रदेहः Susr .

to be viscid स्निग्ध cl 4 (Dhātup 26.91) स्निग्धति

Cat, Bhpr .

viscidity n स्निग्धम् u _____ (also one

of the 24 Gunas of the Vaiseshika branch of the Nyāya phil)

स्नेहः (स्नेहम् g अध्वजिदि ifc f आ)

Susr, Yājñ, Tarkas, Sarvad (IW 69) .

viscous adj स्निग्ध bh, Kāv, Suśr, etc _____

विलेपिन् Suśr _____ श्यान W .

discharging a viscous urine सान्द्रमूत्र Car .

Nakshatra vishākha इन्द्राग्निदेवतम् VarBrS .

Vishnu n पङ्कजाङ्घ्रि mfn — स्खलम् वेधस्

L _____ (from whose navel sprung the lotus that bore

Brahma at the creation) असविन्दनाभः BhP . ~~XXXXXXXXXXXX~~

addressed to Vishnu and Varuna (as a hymn)

वैष्णववारुण f(ई) 33r the appearance of V. in the

form of a lotus flower पौष्करः (with or scil. प्रादुर्भावः)

Hariv at every (image of) V. प्रतिविष्णु ind vop be-

longing to V. वैष्णव mf(ई) ~~nr~~ TS, etc _____

त्रैविक्रम mfn Rach 7.32 bestrid/en by V. विष्णुकान्त

mf(ॐ)n Tār consecrated to V. वैष्णव mf(ई)n TS,

etc containing incidental mention of V. विष्णुन्य

mfn AitBr, ŚāṅkhŚr ' day sacred to V. ' (the 11th day in

a fortnight) हरिदिनम् L Vop devoted to V. वैष्णव

mf(ई)n TS, etc an enemy of V. पुरुषद्विष m MW 'the

eternal syllable ' om as N. of V. ध्रुवाक्षरम् MBh a

female worshipper of V. वैष्णवी Pāncar a form of V.

यशोमाधवः Cat four armed (V.) चतुर्बाहु mf n BhP

8.13.4 ' four handed ' V. चतुष्पाणि m L granting

the fruit of a sacrifice (V.) यज्ञफलद mfn Pāncar

the great V. महाविष्णु m Rāmātip, Cat having moon and

sun as his eyes (V.) चन्द्रसूर्यक्षि mfn Hariv 14189

(lit) having V. as one's deity गुरुषोत्तमदेवः having

V. for an arrow वृक्षशरः L in place of V. प्रतिविष्णु

ind W ' lotus- eyed ' (said of V.) पद्मनेत्र mfn BhP

the mark of V.'s foot worshipped of Gāyā विष्णुपदम्

RTL 309 N. of v. (identified with the original cause of

the universe or Viśva-bhāvana) प्रधानात्मन् m VP (W)

उरगारिकेतनः VP one whose foot stands in

the air (V.) व्योमपाद mfn Pañcar one whose navel

is a jewel (said of V.) रत्ननाभ mfn MBh a particu-

lar form of deity consisting of V. and Śiva conjoined

हरिहरः Kāv, RTL 65 the personified Śakti of V.

(regarded as one of Mātṛis and identified with Purgā or

Manasā) वैष्णवी MBh, Rājat, etc a prayer to V. as

man lion वृसिंहः AgP referring to Agni and V. (as

a chanter of hymns) आग्नावैष्णव mfn (gana

विमुक्तादि) relating to the Boar form of V. वराह

mf(ई)n Mbh, Kāv, etc relating to Mukunda i.e. V.

मोकुन्द mfn Pāncar relating to V. वेणव

mf(ई)n TS, etc वामन mf(जा)n Pur a

slave of V. हरिदासः BhP a son of V. वैरोचनः L

taking V.'s side वासुदेववर्गणि, वासुदेववर्ष mfn Pān 4.

2.104, ārtt 11, Pat . and Śiva जगन्नाथ m du Hariv

14394 V. and Śrī परमेश्वर m du BhP V. as a man

lion नारासिंहः Tār, BhP V. as worshipped on the hill

Venkata वेङ्कटाचलेशः Cat V. in ~~his~~ his 4th Avatāra

नृसिंहः, नृसिंहः Bh, R, etc — नृहरि m

Rajat, BhP — नरकेशरिन् m Cat . in the boar-

incarnation यज्ञसूक्त BhP V. in the 3rd Manv-antara

नुषितः Vishn 98.47, VP 3.1.38 V.'s sleep हरिशयनम्

L ' V.'s vehicle ' (N. of Garuḍa) पुरुषवाहः BhP

worshipping V. वैष्णव mf(ई)n TS, etc .

visibility n दृश्यता Dasar, दृश्यत्वम् Var

सुदर्शिता Hcat उद्दिता Pajat

प्रत्यक्षता MBh, Kathās, MārkaP समक्षता M

प्रख्या Jaim प्रख्याति f MBh .

full visibility सांकाशिनम् KātyŚr having v.

संकाश mfn L .

visible adj I दृश्य PV, MBh, Kāv, etc

प्रत्यक्षदृश्य Nir, Kathās — द्रष्टव्य SBr, MBh,

Kāv, etc — दर्शनीय P 1.5 — अनुद्दृश्य —

दर्शति f(आ) RV, AV 4.7.18, SBr 14 — दृष्ट AV,

VS — उद्दृष्ट — प्रतिदृष्ट BhP (प्रख्यात

Sch) — पश्यत AV — नेत्रगोचर BhP —

नयनगोचर — लोचनगोचर f(आ) Bhartr

— दृष्टिगोचर M — प्रत्यक्ष f(आ) Up, MBh,

etc — समक्ष Sak, BhP — आक्षिभू AV 20.136.

4, VS _____ આક્ષિગત _____ તદ્ય MBh, Kāv, etc

_____ તદ્યનીય Ragh _____ આતદ્ય MBh, R, Ragh,

etc _____ સંતદ્ય Kpr _____ સમાતદ્ય Sāh _____

આમીલક્ષિત Hariv _____ પ્રેદ્ય MBh _____

પ્રેદ્યનીય Śak _____ વીદ્યનીય Kāv, Kathās, વીદ્ય

L _____ વિલેક્ષ્ય Mārṣ _____ આલેક્ષનીય _____

લેક્ષનીય W _____ વિચક્ષણ RV, AV, GrŚrS _____

વિચક્ષ્ય RV _____ પ્રતિચક્ષ્ય f(આ) RV _____

ચેતન f(૨) RV, AV 9.4.2.1 _____ ચિત્ત RV 9.

65.12 _____ विचेतस् RV _____ प्रकाश SāṅkhBr,

MBh, etc _____ प्रकाशिन् MBh, Hariv _____ सन्काश

L _____ व्यक्त MBh, Kāv, etc _____ उद्भूत Bhāṣap _____

उदित RV 8.103.11, उदीत Naish 1.83, 6.52, 74 _____

आभात MBh, Mn, etc _____ आविर्भूत _____ अभ्युत्थित

Ragh 1.53, etc _____ प्रख्य SBr, MBh _____ आभविज्ञेय

R _____ निर्जति Lalit .

II बद्ध (esp. ibc) MBh, Kāv, etc _____ चतुर

f(आ) L _____ चातुर L _____ चातुरक L _____

दृश्य

alone visible

एकराज्

BhP 3.5.2L

any v. object

दृश्यम्

Nālav 1.9

वीक्षम्

w appearing ina v. form (as a deity)

प्रादुक्कृतवपुस्

Rājat

become v.

प्रत्यक्षभूत

Hit

निर्गति

MBh, Kāv, etc

विभात

ChUp, BhP

प्रकाशित

becoming v.

उद्भाविन्

(Pāṇ 5.2.136)

उत्कलित

BhP

उत्थायिन्

MBh

becoming v.

आविभाविः

ŚBr, ChUp,

Sāh, आविभूति

f

प्रादुभावः

GrŚrS, MBh, etc

प्रादुष्यम् Un 2.118, Sch — दर्शनम् ĀsvGr 3.

7, Mn 2.101, 4, Yājñ 1.131, 2.170, MBh, etc

आभीदर्शनम् Mn 9.274 — उन्मीलनम् Prab, Sūryas

— उन्मीलः Kauś — उन्मेषः Śantis, Prab,

Bhartr, etc — उन्मेषणम् Sāh, Prab — उद्भूतः

Yājñ, Mn, Kathās, Pañcat, etc — उद्भेद Śak 85d, Kur

Bhartr, Sāh, etc — उद्भूतः Susr, Paśh, Vikr, Patnāv,

etc — उद्भूतनम् R — उद्द्योतः Kathās,

Subh, etc — उद्भासः Kathās 14.13, Sāh, Kap, etc

उदयः — उपपत्ति — MBh, BhP, Bhag, Ragh,

etc — प्रत्यवभासः Uttarak — प्रातिभनम्

TS, Sch — कारः the becoming v. of the moon

उद्दृष्टम् ŚBr, KātyŚr, Br, TāndyaBr ~~xxx~~ being v.

प्रत्यक्षता MBh, Kathās, MārKp, etc — उद्दृष्टता

Pājat causing to become v. विभाजनम् BhP (Sch)

clearly made v. व्यञ्जित clearly v. लुहस्य MBh the

condition of being v. आलोचनीयता Kum ^{m all} consuming ~~an~~

v. things (said of time) व्यक्तभुज MW distinctly v.

स्पष्ट

TS, etc

सुप्रकाश

f(आ) In 8.245

having a v. aperture

आविर्भाव

having a v. shape

उद्भूतरूप

having become v. (as the moon) during any-

thing

अभ्युप

Kā'ySr

having consequences that are

not yet v.

अदृष्टफल

having stars distinctly v. (said

of the sky)

स्पष्टतारक

MW

' having the misfortune to

be hardly v. when new

(the moon)

दर्शनिपद

m L

having v. consequences

प्रत्यक्षफल

Ap

(प्रत्यक्षफलाचम)

just v.

आलक्ष्य

Sak 181a

made v.

प्रादुष्ट

Mn, Wh.

etc

प्रत्यक्षीकृत W

उद्धारित

Vikr

उन्मीलित

आयामित

Ish

आविर्हित

BhP

आविष्कृत

making v.

प्रकाशिन

Pāncat

उल्लेखिन

Sarvad

उल्लेखन

Sarvad

उपपादक

Sah, उपपादन

विरोचिषु

W

making v.

आविष्करणम्, आविष्कारः

Sah

प्रकटीकरणम्

Cat

उद्भावनम्

Kārand

not v.

अप्रकारा

f

(आ)

In

not yet v.

अवद्ध

Ragh

18.47

one during the sacrifice of whom the moon has

not become v. अनभुवृष्ट mfn S3r, KatySr one who has

become v. (lit. and eye-guest) नेत्रातिथि hūrtan

other than v. (invisible) प्रकाशेत्तर Sak perfect-

ly v. प्राविस्पष्ट Kum 12.42 ~~xx~~ scarcely v. लक्ष्यालक्ष

MBh the state of being v. आलोकनीयता Kum very v.

सुप्रकाश f(आ) Mn 8.245 v. and invisible दृष्ट्यादृष्ट्य

दृष्ट्यादृष्ट Rajat 1.130 v. and not v. लक्ष्यालक्ष्य

MBh v. at the same time सांवाचिक L v. by itself

स्वयंदृश BhP a v. consequence प्रत्यक्षफलम्

v. for and wide दूरदृश RV — ७१-म०य ṂpGr

v. form उद्भूतरूपम् v. in inverted order निजाति

(ifc) Lalit a v. object चक्षुर्विषयः v. only from

a far दूरदर्शनि BhP 1.11.8 v. proof प्रत्यक्षप्रमाणम्

v. shape उद्भूतरूपम् v. to साक्ष्य (comp) BhP

v. to all विश्वदर्शति RV, ṂpGr v. to many पुरुचेतन

RV v. to the eye of the soul प्रत्यक्षज ṂW the v.

world दृश्यम् RTL 119 .

to become visible प्रकाश, प्रकाशते (ep.

also प्रकाशति) Hp, Bbh, Kay, etc — आभप्रकाश,

आभप्रकाशते Bbh, R — विक्राश् cl 1 विक्राशते

R — संकाश्, संकाशते R — विभा, विभाति

RV, etc — आभा, आभाति BbP, Bbh, Hariv, Pājat,

etc — उद्भा, उद्भाति In, BbP — विचित्,

विचेतते RV, AV — प्राचित्, प्राचिकेति, प्राचिकृते

RV, TS — आचित् RV — समुत्था समुत्तिष्ठति,

समुत्तिष्ठते ŚBr, etc — उत्था उत्तिष्ठति, उत्तिष्ठते

उज्जृम्भ्, उज्जृम्भते Prab, Maish, Phurtas —

समुजृम्भ्, समुजृम्भते Prab, Sch — उल्लस्, उल्लसति,

उल्लसते BhP, Kathās, etc — विलस्, विलसति

‘Sis — उपजन्, उपजायते MBh, BhP, Mn, Hit, Suśr,

etc — उन्मील, उन्मीलति Bhartr, Cit,

Uttarar. Pra — उद्दिद्, उद्दिनति RV 10.45.10, AV 9.

2.2, 4.38.1, TāndyaBr, ŚBr — उद्गम्, उद्गच्छति

RV 1.50.10, R, Ragh, Vikr, etc — उद्गास्, उद्गासति,

उद्गासते MBh 5.728 — प्रभू, प्रभवति (rarely

प्रभवते) ŚBr, etc — चक्ष् cl 2 चष्टे RV 8.

19.16, 10.74.2 & 92.6

उत्पद्, उत्पद्यते

निलिप्, निलिम्पते

आविर्भू

आमुखीभू

टक्पथम् (with इ or गम्)

Kālid, Rājāt

लोचनगोचरं या

Pāncat

प्रविषयं दृष्टेर्गम्

to be v.

आविर्भू

प्रादुर्

(with अस् or भू)

प्रत्यक्षीभू

Kathās,

Si_nhās

प्रत्यक्षाय

Nom

प्रत्यक्षायते

काश्

cl 1

काशते MBh, etc

सम्प्रकाश, सम्प्रकाशते

MBh, R

अवकाश, अवकाशते

SBh

सम्भा,

सम्भाति MBh — विरुच्, विरोचते RV, etc

विचित्, विचेतते RV, AV .

to become visible दृश् pass दृश्यते (en.

also दृश्यति) RV, AVm SBr, MBh, etc — प्रदृश्

pass प्रदृश्यते RV, etc — प्रतिदृश् and pass

प्रतिदृश्यते RV, etc — संदृश् and pass संदृश्यते

MBh, Kāv, etc — परिदृश् pass परिदृश्यते KathUp, R,

etc — उपदृश् pass उपदृश्यते RV 1.124.4, 7.67.

2, TāndyaBr, BhP to be v. आर्भदृश् pass आर्भदृश्यते

Mn 9.308, etc — उपदृश् pass उपदृश्यते RV 1.124.

4, 7.67.2, TāndyaBr, BhP — अनुदृश् pass अनुदृश्यते

— विलोक pass विलोक्यते Kathās, BhP —

प्रख्या pass प्रख्यायते Mn, MBh, etc .

to be clearly visible विदृश् (only pass and

विदृश्यते) RV, MBh, etc — व्यादृश् pass व्यादृश्यते

BhP to be distinctly v. व्यपदृश् pass व्यपदृश्यते

MBh .

to make visible प्रत्यक्षय Hom प्रत्यक्षयति

Mālav _____ प्रत्यक्षीकृ MB _____ प्रादुर (with कृ)

आमुखीकृ _____ उल्लिख्, उल्लिखति Sarvad

साट् cl 10 साटयति Dhātup 35.84 _____ लक्षिता

(acc with नी) .

to make visible प्रदृश् _____ caus प्रदर्शयति Mn, MBh, etc

प्रकाश् _____ caus प्रकाशयति (rarely प्रकाशयते)

Up, MBh, Kāv, etc _____ विख्या _____ caus विख्यापयति SBr

आलोच् _____ caus आलोचयति, आलोचयते MBh

उन्मील् _____ caus उन्मीलयति Prab, Vas Comm on

Lāṭy — आयम् caus आयामयति — सृ

caus सारयति cl 10 २ Viddh .

to make clearly visible व्यञ्ज् caus व्यञ्जयति

Mn, MBh, etc .

to be always visible दृश् intens दरीदृश्यते

Bhoṭapr .

to be made visible उल्लेख्य Sarvad, _____

भास्य Vedāntas .

visibly प्रत्यक्षतः ind MBh, Pān, Sch, Kathās

प्रत्यक्षेण ind Laty, MBh, MārkaP समक्षम्

समक्षात् समक्षे, समक्षतः ind PW, etc साक्षात्

ind MBh, Kāv, etc प्रकट (ibc) प्रकटम् ind

Var, Kathās, Pānc आके ind PW 2.1.10 .

not visibly असमक्षम् ind ShP v. pregnant

चित्तगर्भा RV 5.44.5 .

vision n A द॒र्शनम् Hariv 1258, Hit 3.0. $\frac{0}{1}$

संद॒र्शनम् Nir, Kātyār, Bh, etc नि॒दर्शनम् Bh,

Susr, etc दृ॒श्यता Dāsar, दृ॒श्यत्वम् Var

आ॒लोकः Kathās, Megh, Pricch, Śak, Bāgh, etc .

knowledge which depends on vision चाक्षुषज्ञानम्,

चाक्षुषम् oblique v. व॒क्रहा॒ष्टि f HW a path

beyond the reach of v. अ॒दर्शनपथम् ' unaccountable

loss of distinct v. (N. of an opthalmic disease ending

in total blindness perhaps amaurosis) अनिमित्तलिङ्गनाशः .

to penetrate with one's vision अनुविकाश intens

अनुविकाशीति AV .

vision B निशा MBh .

having a divine vision दिव्यदर्शिन् mfn MBh 15.

566 having a v. स्वप्नदृश mfn BhP supernatural v.

दिव्यचक्षुस् n Pas', Buddh, दिव्यदृष्टि f Kathas a v.

in a waking state जागरः Yājñ 3.172, जगरः L .

treating of visions and dreams स्वप्ननिदर्शनीय mfn

to see a vision स्वप्नं दृश .

visit vb A उपगम्, उपगच्छति (with acc and

rarely dat) RV, ŚBr, MBh, etc _____ अवगम् अवगच्छति

(with acc) RV, AV, ŚBr _____ अभ्यागम् ŚBr, etc _____

संगम् संगच्छति (acc) Pāṇ 1.3.29, Sch _____

अनुगम् cl 1 अनुगच्छति _____ उपया उपयाति

RV, AV, ĀsvGr, MBh, BhP, Kathās, etc _____ आर्भसंया

आर्भसंयाति RV 9.86.15, Kath _____ आर्भविया आर्भवियाति

RV 1.48.7 _____ निषेव् निषेवते (acc) In, MBh, etc

_____ उपसेव उपसेवते MBh 13, R, Kam _____ उपसृ

उपसरति TBr & Up, AitBr, MBh, Bagh, Vikr, etc _____

आर्भसृ MBh 1.1221, Mricch _____ जुष् cl 6 जुषते

(also) ^{*} cl 3 ~~irr~~ जुजोषति rarely cl 1 जोषति MBh

3.5.14, Bhatt 14.95 _____ सभाज् cl 10 सभाजयति

(rarely सभाजयते) Car, Kathās _____ समि समेति

RV, etc _____ परिणा परिनिगाति RV, MBh _____ स्पृश्

cl 6 (Dhātup 28.128) स्पृशति (m c also स्पृशते)

ChUp, MBh, Kāv, etc _____ संस्पृश् संस्पृशति (rarely

संस्पृशते) R _____ परिक्रम् परिक्रमति, परिक्रामति

(rarely परिक्रमते) (with acc) RV, etc _____ आक्रम्

P Ā RV, AV, etc _____ उपसृज् उपसृजति, उपसृजते

SBh 14 _____ अनुसंचर् _____ दृश् MBh, R _____

मृग् cl 4 10 (Dhātup 26.127, 35.46) मृग्यति,

मृगयते (मृगयति) MBh _____ समत् समतति

RV शील् caus (cl 10) शील्यति Bhām

पश् (only Pres पश्यति, पश्यते) .

to visit as a friend ज्ञा cl 9 जानाति,

जानीते AV 10.1.25 to v. conjointly अनुसमि

cl 2 अनुसमेति to v. continually विपरिवृत्

विपरिवर्तते MBh to v. in a regular round अनुपरिक्रम

to v. in succession अन्वाक्रम 1 BhP सम्परिक्रम

सम्परिक्रामति, सम्परिक्रमते MBh, Pañcat to v.

seriatim अनुव्रज् to v. successively अनुसंविचर् MBh

अनुसामि cl 2 अनुसमेति .

to visit गम् intens जङ्गन्ति, जङ्गमीति or

जङ्गम्यते RV 10.41.1 _____ सामि intens समीयते RV.

visit B उपहन् उपहन्ति, उपजिघ्रते

TBr 3, AitBr, MBh, Mn, etc _____ निहन् निहन्ति Kav,

Pur _____ (with) आभिहन् (instr) MBh 13.4375, MarkP

(as fear or evil) आगा आजिगाति MBh

(said of evil) अभ्यागा MBh 2.1120 _____ (with

affliction) समभ्यागा समभ्यानिगाति MBh _____ विद् cl 6

विन्दति, विन्दते RV, AV, Br ____ (with) संसृज

संसृजति, संसृजते AV 11.2.26 ____ (said of an evil)

अङ् (अंहति, अंहः, ग्राहि) अङ्गुते RV,

AV 6-113-1 ____ विप्रलुप् विप्रलुम्पति ____

(with) अभ्यृच्छ अभ्यर्च्छति MBh 3.11875 ____ वी cl

2 (Dhātup 21.39) वेति .

visit n अभ्यागमः Bagh, etc _____ अभ्यागमनम्

R 1.8.24, Kir _____ समयः W .

a visit to any Tirtha तीर्थचर्या BhP 9.16.1 ,

तीर्थयात्रा MBh, BhP, Pañcat, etc .

making visits वासायनिक mfn MBh .

visitation n अभ्यागमः Ragh, etc _____

उपप्लवः .

visited adj A निषेवित Mn, MBh, Kav, etc _____

सेवित _____ जुष्ट (RW 9.42.2, AV, Pan 6.1.209f)

MBh, R, BhP _____ आर्भजुष्ट MBh, etc- _____ (by)

संजुष्ट (instr or comp) MBh _____ उपस्थित

MBh, Ragh, etc _____ आर्भसृत (instr) Kathās _____

उनाक्रान्त Mn, R — उपयात — गत RV 7.1

57.3, R, Kum — प्रचरित R .

one who has visited holy places कृततीर्थ W

one who has v. Meru मेरुदृष्ट्वन् Pan 3.2.94, Sch .

visited (by) B हत ŚBr, Chp, MBh, etc —

उपहत ŚBr, MBh, R, Śak, etc — विहत (instr

or comp) Kāv, Pur — (with) आभहत MBh, etc

— (by calamities) उपद्रुत Hariv, R, Kathās, Hit,

Susr, etc — उपप्लुत — उपसृष्ट R, Susr,

BhP, etc — परिप्लुत (instr or comp) MBh, Kāv, ~~mk~~

etc — परिगत MBh, R, etc — संस्पृष्ट Kāv,

VarBrS — समाश्रित (comp) MBh — समुपश्रित

(instr) MBh .

frequently visited with disease (as a village)

व्याधीबहुल Mn 4.60 not v. by अनन्वागत (instr)

SBṛ v. by pain दुःखार्त MBh 1.1860 .

to be visited आसेव्य Kāvyaṣr — आभेगम्य

Kum 6.56, etc .

not to be visited by असेव्य (gen) Pañcat .

visiting adj जुष ifc BhP 2.7.25, Madhus _____

निषेवक Bh, BhP _____ इक्ष f(ई) ifc .

visiting in turn अनुसर्त (ifc) Bh ' v.

Tirthas ' (Ardea nivea) तीर्थसेविन् m L .

intending to visit (a lover) आभीसिसारायिषु

Sis 10.20 .

visiting n आभिगमः (gana अनुशक्तिकादि)

Megh, Ragh 5.11 _____ (the act of) सेवनम् (comp)

Kāv, Pañcat, BhP _____ निषेवणम् MBh, Yājñ, Susr, etc

सेवा Cān, Subh _____ संसेवा BhP _____

अनुसरणम् Vishn _____ च्या MBh, P, BhP 9.16.1 _____

दर्शनम् Yājñ 1.84, Kathās 3.8 — आभेपित्वम् RV.

in order to visit दर्शनार्थम् ind Kād .

visitor n प्रादुणः , प्रादुणिकः (Bhām) Kathās

— प्रादुणः L — प्रादुर्णः L — सांगतिकः

Vishn, In आवेशिकः .

one who visits अभ्यातित mfn (used for the

etymology of अतिथि) Nir one who v. harlots

वेदयागामिन् m MW .

a visitor in the compass of the ear कर्णपथातिथी

m Rajat .

to make a visitor of प्राद्युणीकीरु .

visors (of a helmet) n शिप्राः f pl BV.

having a gold visor हिरण्यशिप्रा mfn BV .

vista n अतिरोकः MaitrS .

Visvakarman n तक्षकः (Pān 8.2.29 , Kās) L

— तष्टु m L — मतीश्वरः .

coming from relating or sacred to VisvaKarman

वैश्वकर्म्मणि mf (ई) n AV, VS, Br .

presided over by or relating to 'isve devah

वैश्व

mf(ई)n .

vital adj आयुष्य ṢBr, Mn, IWh, R .

any vital organ मर्मन् n any v. part of

the body जीवस्थानम् L जीवागारम् L bestowing

v. power वचस्य MS, AV, ŚāṅkhGr deeply penetrating

the v. organs (said of an arrow) सुमर्मि BhP full

of v. power प्राणमत् MaitrS granting v. power

पूर्वायुस् — तेजास्विन् (Pan 5.2.122 , Kas)

Tip 2.1 — तेजस्कर having a hundred fold v. power

शततेजस् ŚBr having no v. part अमर्मन् PV 3.

32.4, 5.32.5 & 6.26.3 having v. power पूर्वायुस् (पूर्त् +

आयुस्) not a v. part of the body अमर्मन् Susr

not originating in a v. part of the body (as a disease)

अमर्मजात Susr one whose v. power has vanished

गतायुस् R, Susr, Hit possessed of v. power आयुष्मत्

three v. power त्र्यायुषम् (Pāṇ 5.4.77) VS 3.62 v.

breath सत्त्वम् (ifc f आ) MBh, P, etc the v.

breaths of the body असवः m pl AV, Mn 3.217, etc a v.

part मर्मस्थलम्, मर्मस्थानम् MW v. power आयुस् n

PV, AV, TS, SBr, Mn, MBh, Pāṇcat, etc आयुषम्
तेजस् AV,

VS, SBr, Mn, Pāṇcat, etc तेजस् n (often pl)

AV, etc wounded in a v. spot मर्म-विध् AV .

piercing deeply into the vital

ममीतिग

mfn MBh

striking the v.

मर्महन्

mf(द्वी)

n

Hariv

touching the

v.

मर्मस्पृश

mfn Cand, Kuval .

the act of cutting through the vitals

मर्मच्छेदः

Prab

consisting of the v.

मर्ममय

mf(ई)

n

Pāncat

' piercer of the v. '

(an arrow)

मर्मभेदनः

L relating

to the v.

मर्ममय

mf(ई)

n

Pāncat

tearing the v.

ममीविदारण

mfn R

' v. protector '

(a coat of mail)

मर्मन्त्रम्

R .

vital-air (of which 5 are reckoned, viz prāṇa, apāṇa,

a, samāna, udāna, and vyāna, or nāga, kūrma, krikara, deva

-datta, and dh^aṇamjaya) वायु m Hariv, Sāṃkhyak,

Vedāntas पवनः Susr, Sarvad देहवायु

m L .

vital airs गयाः m pl (g वृषादि) ŚBr 14.8.

15.7 .

' cherishing the vitalair ' (a sacrificial brick)

अपानभृत् f ŚBr consisting of v. प्राणमय

mf(ई)n SB̄r having v. on both sides उभयतः प्राण mf̄n

Tāṇḍya^{Br} a particular v. supposed to nourish the body

धनंजयः Vedāntas a secondary v. belonging the body

उपप्राणः W v. of child birth सूतिकामारुतः pl v.

passing downwards अधोवायु m .

ūtal airs
the five vitas-airs (supposed to be in the body)

पञ्चप्राणाः m pl having 101 variations of the v.

प्राणैकशतविध mf̄n SB̄r one of the five v. समानः

AV, etc — अपश्वासः L one of the v. हंसः

(ifc f आ) L a sacrifice to the v. प्राणाग्निहोत्रम्

Baudh the v. of the body असवः m pl AV, Mn 3.217, etc

whose carriage seats (?) are the 5 v. पञ्चासुवन्धुर mfn BhP.

~~XXXXXXXXXX~~

vital energy प्राणसारम् Rajat शोषः

VS (Mahīdh) .

the vital principle

जीवात्मन्

m Tarkas, BhP

6.8, Sarvad 4.7.57 .

vital-spirit

n

इडा, इका

RV, AV, AitBr

(met) ७. पयस् n RV, etc .

granting fresh vital spirits

इडावत्

mfn

one

whose v. spirits have disappeared

नष्टासु

mfn

AV

the

v. spirits personified

प्राणेश्वराः

m

pl Hariv .

vitality n प्राणः (ifc fआ) _____ (the

principle of vital warmth and action throughout the body)

ओजस् n Susr, etc _____ देहभूत् m W .

conducive to vitality औजस्य mfn Susr full

of v. समेध mfn TS increased v. प्रायुस् n WairS

increase of v. प्राणचयः Var increasing v. औजस्य

mfn Susr possessed of wonderful v. चिन्तायुस् mfn

IV 6.49.7 possessing full v. सान्नीयिष mfn AitBr, SBr

the principle of v. असुमत् m L .

a Vitea with blue flowers

बदरीफला

L. ~~foetida~~

~~foetida~~

~~foetida~~

Vitea alata (the tree)

अशूला

L.

Vitex Negundo सिन्धुकः VarBrS सिन्धुरावः

Pāncar सिन्धुवारः Bh, R, Susr, Pāncar, सिन्धुवारकः

Susr, सिन्धुवारिका Car, सिन्धुवारिनः L —

सिन्धुवारः Kav, VarBrS, सिन्धुवारकः L सिन्धुकः L सिन्धुका

L — शोपा^{तः}, शोपात्म L शोफालि, शोफाली

f L शोफालिका Susr, Ritus — सुरसः L —

सुरसा — इन्द्रसुरसः L इन्द्रसुरिसः — चन्द्रसुरसः

L — सुवहः — शीतवहाः वासन्ती —

शुक्लपृष्ठकः W — नीलिका L — नीलाशी L

नीलसिन्धुकः L नीसिन्धु m निसिन्धुकः

L श्वेतरावकः L श्वेतपुष्पः L

विजया (perhaps) सिद्धकः स्थिरसाधनकः

L कपिका 6 नदीकान्तः L निगुण्टी

(L) निगुण्डि, निगुण्टी (Susr) f भूतकेशी L

(the plant) इन्द्राणिका, इन्द्राणी L

(the plant) अर्धसिद्धकः L .

the berry of the plant of Vitex Negundo सिन्दुवारम्

Sum made of the V. Negundo शैफालिक mfn Pat a

white flowering V. Negundo

भूतवेष्टी

L.

Vitex paniculata

शुल्कपृष्ठकः

L.

Vitex trifolia

अनन्तः .

vitiate vb

दूषय

Nom

दूषयति

(ep. also

दूषयते

) AV, Mn, MBh, Kāv, etc

संदुष्

caus

संदूषयति

R, Susr, Rājat .

the being not vitiated अदुष्टत्वम् not v. अदुष्ट

mfn in 8.388 utterly v. संदुषित mfn Variv .

vitiating adj दूषण f(ई) AV, SāṅkhGr, etc

पांसक पांसन f(ई) MBh, P, etc (f आ

पांसने

only in voc | at the end of a śloka) .

vitiating the blood रक्तदूषण Susr .

vitiating (the act of) n संदूषणम् Yājñ .

vitiation (in med) n प्रकोपः Susr .

vitiation of the 3 humours दोषत्रयम् .

vitiligo

n

स्वितः स्वितम्
~~स्वितम् स्वैत्यम्~~

Susr, HP

स्वैत्रम् स्वैत्यम् W पाण्डुरम् L.

the climbing plant Vitis pedata wall

अलसा

L.

Vitis quadrangularis सिराऊकः L _____ (the

plant) आस्थिमङ्गः, आस्थियुज् m L .

a vitrified brick इमामकम् L.

a kind of vitriol मूषातुत्थम् L v. used as

a Collyrium दुष्पकेतु m Caurap .

vitriol of copper prepared from copper with the

addition of Carcuma रसाञ्जनम् Susr v. of copper

prepared from bad ore रसाञ्जनम् Susr v. of copper

prepared from the calx of brass with Anomum Anthorrhize

रसाञ्जनम् Susr .

yellowish vitriol of iron मलीमलः मलीमलम्

L .

vituperate vb विगृह् caus विगृह्यति 1st .

mutual vituperation

व्यावक्रोशी

Hcar .

Viverra ichneumon (enemy of mice and of serpents from

whose venom it protects itself by a medicinal plant)

नकुलः AV, T, RPrat, Bh, etc .

viverra zibetha खट्वाशी , खट्वाशः L .

vivification n सवः RV, AV, VS, TPr .

vivified adj संजीवित USh — खसित

Kathas .

vivifier n प्रसवः VS, Br — (applied to

Tvashtri) सवितृ m RV 3.55.19, 10.10.5 .

vivify vb जीव् caus जीवयति (ep. also Ā)

RV 10.137.1, ĀsvŚr 6.9, MBh, etc संजीव् caus

संजीवयति ĀsvŚr, Mn, MBh, etc सू cl 6 सुवति

(in Br also सुवते) सवति, सौति RV,

etc .

vivifying adj जीवन f(ई) Śr 2.3.1.10,

MBh (said of wind, the sun, etc of Śiva 13.1236) BhP 10,

Kathās _____ जीविन् MBh _____ (a class of drugs)

जीवनीय Car 1.1.107 _____ जीव f(आ) _____

संजीव f(आ) AV, ĀsvŚr _____ संजीवक f(इका)

ŚrS, BhP _____ प्राणन BhP _____ (in rhet) प्राणपद

Kpr .

a vivifying drug जीवितेशः L .

vivifying (the act of) n प्राणनम् B-P

' _____' (N. of a ceremony performed after a child's birth)

आयुष्यम् ParGr .

viviparous adj योनिज Wh, F, etc _____

जरायुज AV 1.12.1, Sn 1.43, Wh 14, Susr, ShP .

a viviparous plant अग्रबीजः .

vixen n क्रोधना : — चण्डी (gबदि)

W — भामिनी (BhP) मानिनी (often used as a

term of endearment) .

viz तद् (ind) यथा Buddh, Jain, Pat, Sak .

to have a v.l. for पाठान्तरय , पाठान्तरयति

(acc) L .

vocabulary n कोशः , कोशम् L _____

शब्दवारिधि m Cat _____ निघण्टुः Cat _____

निघण्टुः , निघण्टु m निघण्टुकः _____ माता

(with नाम्नाम्) _____ आभेधानम् .

vocal a j विद्युष्ट R, VarBrS, BhP प्रगीत

MBh, R .

a kind of vocal sound audible between particular

conjunct consonants स्फोटनम् Aprat rendered v.

(by the sounds of birds etc) कृतायत W the science

of v. music गानविद्या W .

following one's vocation

अर्थेग

mfn Āpast .

the vocative case

सम्बुद्धि

f Pān 1.1.16. etc

सम्बोधनम्

Siddh, Subh

आमन्त्रितम्

L

आमन्त्रणम्

standing in the v. case (as a word)

आमन्त्र्य

mfn L a v. particle

हे

ind ŚBr,

etc

(used in calling)

हे

ind (g

स्वरादि)

(used in vociferating) है ind AV, TBr, etc

(especially used in dramas) आये ind _____

आये ind _____ हंहो ind MTh, Vav, etc _____

(used in calling or challenging) होहो, हो ind L _____

(used in or challenging calling to a person) हो ind _____

(ग-चादि) _____ (implying kindness, perplexity, or

reproach) ननु ind L (in dram) _____ (used in

addressing a female slave) हरिते ind W .

vociferate vb क intens (Ved) रोस्वीति

or (ep.) रोस्वयते रोस्वयति or (Gr) रोरोति.

voice n A I वाच् f RV, etc वचस् n

RV, etc वचनम् (ifc f आ) APrāt, Megh, Hit

गिर f ChUp, Mn, Yājñ, MBh, etc गिर ifc

WarBrS 32.5 गिरा (g अजादि Ganar 41, Sch) L

जाणी R जाणि f भारती MBh, Kāv,

etc _____ स्वरः (ifc f आ) Mn, MBh, etc _____

स्वरयोगः Kād _____ ध्वनि _____ m AV, etc _____ शब्दः

(also शब्दम् _____ ind DhyānabUp, ifc f आ) _____

निस्वनः (ifc f आ) Yājñ, MBh, P, etc निस्वनितम् :

निस्वानः MBh _____ कण्ठः MBh, BbP, etc .

II (of the gods) श्लोकः RV _____ गो

f Śis 4.36 _____ प्राणपत्नी ShadvBr _____ नाशी

Naish _____ वेकुरा PāncavBr, Lāṭy _____ मन्द्राजनी

RV 9.69.2 (Naigh 1.11) _____ (?) धेना RV 1.2.3 (Sāy)

शा

Naigh 1.11 .

belonging to the voice वाच्य mfn VS, etc benefi-

cial to the v. स्वर्ग mf (आ Ved ई) n Susr change .

of the v. स्वरपरिवर्तः Mricch a change of the v. result.

ing from anger, distress, fear or grief काकु f n 1

1, Sāh change of v. श्वनिर्विकारः L change of v. in

service (i.e. sometimes speaking loudly, sometimes softly

sometimes angrily, sometimes sorrowfully) सेवाकाकु f

Vikr change of v. in sickness उल्लापः W depriving

of v. वैस्वर्य mfn Susr euphony of v. स्वरसम्पद्

f R excellent v. गीस्तरा (compar) Pān 8.3.101, Kās

having a bad v. कुरव mfn W having a beautiful v.

सुस्वर mf (आ) n MBh having a feeble v. अल्पस्वर

mfn Kathās अल्पकण्ठ mfn Śiksh having a

melodious v. स्वरवत् mfn ŚBr having a v. like the

note of a parrot (Kṛishṇa) शुकवच् mfn Pāncar 'hav-

ing a wonder ful v. ' (N. of Śiva) अद्भुतस्वनः having no v

अकण्ठ mfn having (the tongue i.e.) the v. of a

cowherd गोपाजिद्व ^{mfn} ~~fnn~~ PV 3.38.9 (in dram) in a

low v. कर्णे Mricch, Malav ' lord of v. ' (N. of a

divine being Soma, Visvakarman, Prajāpati, Brahma, etc esp.

Brishaspati) वाचस्पति m RV, AV, etc loss of v.

वैस्वर्यम् Vāgbh, Sāh modulation of the v. स्वरपरिवर्तः

Mricch not good for the v. अस्वर्य mfn Susr not pro-

duced from the v. (sound) अवाग्न mfn Phyānabhip

a pleasing v. कलकलठ L proceeding from the v.

गिरिजा Sāy (RV 5.87 . 1) the state of (being) v.

स्वरत्ना Cat गीस्त्वम् Vop 7.25 Vac of v. of

the middle region of the air गौरी IV 1.164.41,

(according to) Naigh 1.11 & Nir 11.40 a v. bounding ill

luck झूणि f L a v. coming from heaven पुष्पशकटिका

पुष्पशकटी L a v. from heaven देववाणी W

आकाशवाणी L (in dram) a v. from the sky

आकाशवचनम् Bhar the v. of animals वर्णः (वर्णम्

g अर्ध्यादि) (ifc f आ) ' v. destroyer ' (N. of

particular disease of the ^{throat} ~~root~~) स्वरधनः Susr ' _____

(N. of particular disease of the throat) स्वरहन् m

Sarnes whose v. has been lost or become feeble or diffi-

ent or changed नष्ट-हीन-विकल-पिकृत-स्व mfn .

' marked by the voices of women ' (dawn, daybreak)

स्त्रीघोषः L .

to animate by the voice उपवच् I .

to sustain with gradually lowered voice अवस्व

Lāty .

B the active voice कर्तृवाच्यम् W the v. of

a verb उपग्रहः Comm in Pāṇ. वाच्यम् V.

void adj शून्य f(आ) Br, etc शून्यक

g यश्वादि — शून्य L — बहुशून्य

MM — रिक्त AV, etc — रिक्तक L —

रेकु FV — आभु RV 10.124.3, VS —

वशिक Hear, वशिन् KātyŚr .

not made void विनिमूढ MarkP v. of शून्य

f(आ) (instr or comp) Kāv, Kathās, Pur, Sarva _____

रहित (instr or comp) Yājñ, 13h, etc _____

अपाकृत v. of affection विगतस्नेह 13h ~~xxx~~ _____

उदास्तु 'Sis 1.33 v. of an object गतार्थ W v. of

discrimination मन्थरविवेक Mālatīm v. of men शुक्

f(आ) L v. of merit गुणहीन Mn 9.89 v. of results

शून्य f(आ) 'Sak, Ratnāv v. of smell निर्गन्ध

Susr, Kāv, etc ' v. of untruth ' (real, true) गतातीत

W .

to make void रिची कृ, रिचीकरोति Kāv .

void n शून्यम् Bbh, R, etc .

the affirmer of a void शून्यवादिन् m W MB 7.142

complete v. सर्वशून्यता KapS, Sch (with Buddhists)

great v. महाशून्यता Pharnas 41 .

to void excrement दुरीषय Nom दुरीषयति L

— विष्णम् (with कृ or विधा) — मैत्रम् कृ

to v. per anum (?) प्रतिसृ pass Susr to v. urine मिह्

el 1 (Thatup 23.23) मेहति (ep. also मेहते) PV,

etc .

voided adj दुरीषित _____ (as ordure) गून

Pāṇ 8.2.44, Vārtt 2 .

voided upon दुरीषित g तारकादि .

voiding (as excrement) a सर्गः MBh, R _____

त्रिसर्गः ŚBr, MBh, Susr _____ (excrement etc)

सर्जनम् L _____ संसर्जनम् W .

voiding by stool उत्सर्गः R, Mn, Megh, Susr, etc

the v. excrement दुरीषोत्सर्गः Pānc, Hit _____ निसर्गः

MBh

प्रस्कन्दनम्

L

v. urine

प्रसवणम्

L

v. urine and excrement

मूत्रपुरीषोच्चारः, मूत्रपुरीषोत्सर्गः

Cat

मूत्रोच्चारः

Gaut .

voidness

n

निर्जनता

Pajat

निर्जनत्वम्

Sah .

volatile adj प्रकृतितरल W .

very volatile परिचयल MBh .

volcano n अग्निपर्वतः R .

volition n संकल्पः (ifc f आ) AV, etc

संकल्पि f ChUp — मनोवृत्ति f Kāv, Samk

यत्नः Kañ, Bhāṣhāp .

volitions (one of the 17 ^l qualities of the Vaisesh-

ikas) प्रयत्नाः m pl IW 68 .

consisting of volition संकल्पात्मक mfn ChUp .

volume n सम्बन्धः (ifc f आ ष Sukas .

a voluminous text ग्रन्थविस्तरः arBrS 1.2 .

voluminousness n ग्रन्थाविस्तारः W .

voluntarily स्वयम् ind PV, etc स्वेच्छ

(ibc) Das, स्वेच्छम् ind ~~Chandom~~ Kathas, Chandom

स्वाच्छन्द्येन ind स्वातन्त्र्यात्, स्वातन्त्र्येण

इष्टम् ind साम (ibc) साम्ना,

सामाभिः .

voluntarily abandoned स्वयंत्यक्त mfn Bhartr .

voluntary adj स्वयंग्राह f(आ) — स्वेर

f(आ) MW — आभेप्रायिक — अनुबधम् ind

RV .

voluntary action कामकारः Mn, MBh, R, Bhag (in

law) v. testimony स्वयमुक्ते f W v. (matrimonial)

union with स्वयंसंयोगः (instr) Gaut a v. vow

काम्यव्रतम् .

deponent or witness who volunteers to give evidence

in a law suit स्वयमुक्ति m Nar .

voluptuary n भोगिन् m w — विषयिन्

m L वैषयिकः, कामिन् m — रततालिन् m L

“ — रतनाराचः, रतनारीचः (only L) —

निरः Kāv, Rājat, Kathās, etc — विरपकः

Kād.

an old voluptuary वृद्धविरः Fricch .

voluptuous adj ललित Kāv, Kathās, Rājat .

a voluptuous woman वैषायेकी L .

voluptuousness n यादस् n TS, TBr .

vomit vb वम् cl 1 / Dhātup 20.19) वमति

(Ved also वमिति) RV, etc — निवम्, निवमति

MBh, Hariv — निनिवम्, निनिवमति R —

छृद् cl 7 Bhp 10.11.49, छृद् caus छृदयति MBh 5.

3493, 6.93, WarBrS, Susr — छृद् caus KātyŚr, 25,

Lāty, Kaus — प्रच्छृद् caus प्रच्छृदयति Susr —

क्षिप् cl 1,4 क्षेवति, क्षीव्यति Dhātup 15.59 | v.

1. क्षेप्) 26.4 — स्नुह् cl 4 स्नुह्यति Dhātup

to vomit away परावम् परावमिति ,

परावमति Kath to v. out उद्धम् उद्धमति

— उद्ध उद्धिरति to v. up उद्ध उद्धिरति —

उत्क्षिप् उत्क्षिपति, उत्क्षिपते BhP — उच्च caus

उच्चारयति .

to be vomited वम् pass वम्यते .

to cause to vomit वम् caus वामयति, वमयति

Susr — छृद् caus छृदयति Car 1.13.88, Susr.

one who vomits वामक mfn — स्नुह् mfn

vomit n समुद्हरणम् L .

a crow's vomit काकच्छर्दि m (काकच्छर्दि

v.l.) W .

vomited adj वान्त Br, MBh, Pur वामित

W उद्धामित L उद्धान्त विच्छर्दि

W उद्धान L निरस्त L निरसित R

उत्क्षिप्त उद्धान L उद्धान्त L

उद्धत L उद्धृत L .

eating vomited food वान्ताशिन Mn, BhP, HParis

having badly v. दुवन्ति Susr not v. forth अनुद्गीर्ण

one who has v. वान्त Mn 5.144 that has well v. (as a

leech) सम्यग्वान्त Susr (a leech) _____ (i.e.

disgorged sucked blood) सुवान्त Susr v. by one's self

स्वयंवान्त HParis v. food वान्ताञ्जम् L v. forth

उद्गीर्ण Susr, etc _____ समुद्गीर्ण _____ तिर्गीर्ण

R when one has v. वान्ते ind .

to be vomited वमनीय _____ वमितव्य Kull on

Mn 11.160 .

made to vomit वमिल . W .

to be caused to vomit छदनीय, छदमितव्य

Car 6.32 to be made to v. नम्य Car .

vomiting adj वम f(ई) W वामिन्

Pan 3.2.157 वामिन् TS, SBr उद्गारिन्

ifc स्नुह् MW .

vomiting blood रक्तच्छर्दि f Sarnas

क्षतजष्ठीविन् Bhpr 3 v. gold (said ~~66~~ a bird)

हिरण्यक्षीविन् MBh v. out उद्गामिन् ifc Car v. Coma

सोमवामिन् TS, SBr, SrS .

vomiting (the act of) n वमनम् Susr _____

वमि f Susr _____ वमति m L वमथु m Susr

_____ वामः g ज्वलादि, वामी Gal _____ वान्ति

f L _____ छर्दि f KātyŚr 25.11, Gaut, Susr, VarBrS

32.18 _____ छर्द L _____ प्रच्छर्दनम् Susr, प्रच्छर्दि

(Gal) प्रच्छर्दिका (Pāṇ 3.3.106, Sch) f _____

विच्छर्दनम् W _____ विच्छर्दिका L _____ उद्गारः

(Pāṇ 3.3.29) R, Susr, Paṇḍ, Meṣh, etc _____ उद्गिरणम्

Susr, Vedāntas, etc _____ उद्गारः L _____ उद्गानम्

L — उत्क्षेपः — उत्क्षेपणम् — निरसनम्

L — निरासः — उल्लेखः Car —

उल्लेखनम् — उद्हरणम् — उद्धानम् L —

उद्गति f L — उत्तारः — ऊर्ध्वशीथनम् w.

' causing vomiting ' (an emetic) वमनम् Kathās,

Susr, etc — वामनीय Susr — वान्नीकृत्

वान्नीद mfn L continual eating and v. स्वादतवमता

g मयूरयंसकादि (v.l.) a pill to produce v. निरासगुहिका

Cat v. food उद्हरणम् v. forth संछर्दनम् CarBrS

v. out समुद्धारः Hariv .

vomition n छर्दनम् Kaus', Gaut, Susr _____

छर्दिना व छर्दिस् n (f L) Car 1.6.8 .

causing vomition छर्दन mfn Car 6.32 .

voracious adj महाशान् f(आ) Nir, MBh, Susr,

etc _____ आशितृ L _____ आशिर L _____

अशुभ RV _____ अश्व RV 1.164.1 & 173.2 _____

घस्मर f(आ) MBh 8.1856, Car 1.13.48, Bhatt, Bham

(said of fire) _____ घासि m L _____

प्रघासिन् vs, प्रघास्य TS _____ घस्वर

MantraBr 2.5.1 _____ निहृत् Sraddhat _____ भोजन

f(ई) R _____ बहुभोजिन् Kull on Mn 2.57 ,

(बहुभोजिता) _____ कटरनादक L _____ भक्षक V

— तम्बोदर f(ई) L — उदरंभर BhP —

उदरपिशाचः L — देहम्भरवार्त्तिक MBh — धायु

RV 7.36.4 — वर्वि Un 4.53, Sch .

shamelessly voracious आधून f(आ) MBh,

Rājat ' v. Kātya ' (N. of a man) जिह्वाकात्यः Pan 1.1.

73, Vārtt 8 .

morbid voracity

आतिभोजनम्

votary n सेनकः Hariv, Pāncar _____ (esp. as

N. of a division of the Śāktas) भक्तः IW 523 _____

वन्दः W .

a votary of Paśupati पाञ्चार्थिकः L v. of Krish-

na

कृष्णाश्रित

mfn W .

voucher n A निर्णेतु m W .

B independent of a written voucher आगमनिरपेक्ष

mfn .

vow vb शंसु cl 1 शंसति RV 10.85.9 _____

(to one's self) संगृ (संगिरते) tas' .

vow n प्रतिज्ञा MBh, Kāv, etc शपथः

(and शपथम् g अधर्चादि ifc f आ) Mn, MBh, etc

सत्यम् AV, etc श्रुतम् TāṇḍyaBr, Lāṭy

नियमः R, Kathās प्राणिधानम् Lalit

संध्या Ragh शंसः RV अभिग्रहः

Jain बन्धकः L .

the act of observing a vow व्रताचरणम् MW any

act of voluntary penance (esp. a lesser v. or minor

observance dependent ^{on} ~~the~~ external conditions and not so

obligatory as Yama) नियमः TĀr, Mn, MBh, Kāv, etc

any religious v. देवव्रतम् 3Br, Lāṭy ^{accessory} anything to

a v. आधीव्रतम् MaitrS any v. व्रतम् (ifc f आ)

MBh, Kāv, etc शम्बरम् L a Brāhman engaged

in a v. of standing on one foot शिवव्रतिन् m L conclu-

sion of any v. व्रतविसर्गः PañcavBr devoted to a v. of

truthfulness सत्यव्रत mf (आ) n SāṅkhSr, MBh, Hariv,

etc engaged in a v. व्रतस्थ mf (आ) n Mn, MBh, Kathās

BhP a great v. महाव्रतम् Sāh ' _____ ' (N. of Vishnu)

महानियमः MBh ' having over come his v. ' (N. of a

son of Havir-dhana) जितव्रतः BhP 4.24.8 imperfection

of a v. व्रतवैकल्यम् Pañcat in consequence of a v. व्रतात्,

व्रतवशात् keeping a v. of Krishna कृष्णमौनिन m

the keeping of a v. व्रतसंरक्षणम् MW a minor v. उपव्रतम्

Baudh observing a Muni's v. मुनिव्रत mfn 'sis' observing

a v. व्रतिन् mfn TS, 'SBr, Kaus', etc observing a v. of

silence मौनवृत्ति mfn Subh, मौनव्रत mfn Pañcat,

मौनव्रतधर mfn MBh, मौनव्रतधारिन् mfn P, मौनव्रतिन्

mfn MarkP observing the Cāndrāyana v. सौमिक mī (ई) n

L one who has broken a v. भगव्रत mfn Rājat one who

has recently taken his v. नवव्रत mfn Rcar one who

has taken a v. आरुढ mfn Divyāv one who has taken

the v. of learning the Veda व्रत mfn Grihyās 2.3

(Sch) one who has taken upon himself the v. of silence

गृहीतमौन mfn Kathās 7.1 गृहीतव्रत mfn BhP 5.5.29

one who has undertaken a religious v. व्रतोपेत mfn

Baudh ~~one who has undertaken a religious v.~~ one who has

undertaken the v. of acquiring the veda

वेदव्रत mfn

Grihyas, Sch one whose v. is truth

ऋतव्रत mfn Bhp

a particular v.

आदित्यव्रतम् — शाकव्रतम् MW

(with Jains)

देशवकाशिकम्, देशवकाशिकव्रतम्

(with Buddhists)

शम्बरम् I. a particular v.

to be observed in month Vyaishtha

ज्येष्ठशुक्लत्वा SivaP

performing a great v.

महाव्रत mf(आ) n Bhp, R, etc

performing a religious v.

व्रतवत् mfn Kaus', Bhp, Hariv,

etc a religious v. made to Yama

यमव्रतम् Kaus' a

sleeping room set apart for the fulfilling of a religious

v. व्रतशय्यागृहम् Kathās solemn v. व्रतम् (ifc f आ)

RV, etc a solemn v. to perform any ritual observance

संकल्पः (ifc f आ) W undertaking a religious v.

व्रतादानम् HParis' undertaking a v. व्रतादेशनम्

GrS, Mn violation of a v. व्रतलोपः Vait, Yājñ,

व्रतलोपनम् Mn, Yājñ a v. as difficult as standing

on the edge of a sword आसिधारं व्रतम् Ragh 12.67 a v. of

12 years द्वादशवर्षिकव्रतम् MW v. of enmity वैरव्रतम्

Balar ' v. of Gauri ' (a kind of rite in honour of Gauri)

गौरीव्रतम् PadmaP 1.22, BhavP, Hit 1.9.⁵/₆ , ' v. of

secondary importance (N. ~~mf~~ of 3 out of 12 particular

duties of the play men adhering to the jaina faith)

गुणव्रतम् HYog a v. of silence मौनव्रतम् MBh a v.

of truthfulness सत्यव्रतम् Hariv, Kav the v. of

Uma मङ्गलव्रतम् Cat a v. taken at the Godāna cere-

mony गोदानव्रतम् ĀpGr a v. subsist on nothing but

milk पयोव्रतम् BhP .

false to vows अनृतव्रत mfn अनृताभिसन्ध mfn

ChUp making unholy v. अशुचिव्रत mfn Bhag neglect-

in religious v. निव्रत mfn Bh ' observer of v. ' (N.

of a sage from whom the Nepalese derive the name Nepāl)

नियमपालः one who has undertaken great religious v.

महाव्रतधर mfn BhP one who has undertaken solemn

religious v. महाव्रत mf (आ) n Bh, B, etc one who

has undertaken very solemn v. सुमहाव्रत mfn Bh stri-

ct in observing religious v. सुव्रत mf (आ) n Bh,

R, etc taking the (jaina) v. after having broken with

doctrines or practices adhered to formerly

छेदोपस्थापनीयम् Jain very strict in v. सुहृद्व्रतम्

mfn the v. and duties of a Snātaka स्नातकव्रतम्

AsvGr, Kaus' ; Mn, etc .

to make a vow (?) शंस् cl 1 शंसति RV 10.

§5.9 to observe a v. व्रतय Hom व्रतयति MV .

to cause any one to observe a vow ज्यो cl 1 ज्यवते

Vop (Dhātup 22.69 .

to observe vowels चर् cl 1 चरति rarely चरते

(with व्रतानि) AV, etc .

vowel (either dīrgha, ' long ' or hrasva, ' short ')

or pluta , ' prolated ') स्वरः (ifc f आ) Prāt,

SrS, Bh, etc वर्णः (वर्णम् g अर्धचिदि)

(ifc f आ) Br, Prāt, etc अक्षरम् _____

अक्षरकम् _____ (in gram) व्यक्ति f MW .

become a vowel (i.e. changed from a semivowel foll-

owed by a v. into i or u) स्वरभूत, mfn VPrāt a comp-

ound v. संध्यक्षरम् 'SrS, RPrāt, etc containing a v.

स्वरवत् mfn Samkūp ending in a long v.

दीर्घाभिनिष्पन्नान्त mfn ĀpGr ending in a v. स्वरान्त mfn

VPrāt followed by a short v. ह्रस्वोदय mfn RPrāt

followed by a v. स्वरोदय mfn RPrāt having no v. अस्वर

mfn Up like a long v. दीर्घवत् ind V a long v.

दीर्घवर्णः, दीर्घस्वरः W not beginning with a v.

अस्वरादि mfn preceded by a short v. ह्रस्वपूर्व

mfn VPrāt relating to a pure v. (without consonant or

Anusvara) शोद्धाक्षर mfn Prāt a simple v. (short or

long) समानाक्षरम् RPrāt, APrāt, TPrāt a short v. (in

probody) सरः Col the v. a ^{ra} अवर्णः APrāt a v.

sound phonetically inseted between r or l and a following

^a
consonant (e.g. varsha pronounced varisha) स्वरभक्ति

f Prāt (in gram) a v. with its consonant संघातः

(rarely संघातम् ifc f आ) Kāṭy .

between two vowels स्वरान्तरे in PW containing

few अल्पस्वर mfn Bhashik the first of two concurrent

ent v. पूर्वरूपम् TUp, Prāt, etc having the same v.

समानवर्ण mf(आ)n RPrāt (in gram) the mutual in-

terchange of the v. i, u, ri, lri and their corresponding

semivowels y, v, r, l सम्प्रसारणम् Pāṇ 1.1.45, etc a

particular mode of lengthening v. उत्क्षेप TBr, Sch

(in Vedic gram) a technical term for the eight simple v.

(viz a, ā, i, ī, u, ū, ri, rī) सिम् .

to be changed into a vowel प्रसार्य मन् Pat .

' vowel-interval ' (the interval between two vowels,

hiatus) स्वरान्तरम् MW .

' vowel-separation ' (a vowel sound phonetically

inserted between r or l and a following consonant)

स्वरभक्ति f Prāt .

vowperforming adj व्रतचारिन् EV, ĀsvGr, MBh, etc.

voyage n वारिपथः MBh .

a sea voyage जलयात्रा W .

voyager n सामुद्रः Yājñ .

a voyaging merchant

पोतवणिज् m Hit, पोतवणिज्

m सांयानिकः Hariv, Kāv, Kathās .

(a word) whose (first syllable) has been vridd-

hied कृतवृद्धि mfn .

vulgar adj A सामान्य f(आ) MBh. Kāv, etc _____

प्राकृत f(आ,ई) Mn, MBh, etc _____ प्राकृतिक

f(ई) Sāṃkhyak, Pur, Tattvas _____ ग्रामीण Bhpr .

B असभ्य Nir, BhP, etc _____ सभ्यतर Nir,

Kāv, Sāṃk _____ अनार्य _____ अशील f(आ) MBh

12.4619, , etc _____ निहीन MBh _____ माहिनास्य

L .

C (especially said of speech) अक्षील ath,

PBr, MBh, etc _____ (speech) ग्राम्य Vam, 2.1.4 .

any vulgar trace (as that of a barber etc)

पादपीठिका L not v. अप्राकृत Hcar _____ सभ्य

AV, etc _____ अक्षुद्र MBh very v. सुप्राकृत f(आ)

R the v. dialect of a country देवरी (sc भाषा)

a v. expression नीचोक्ति f MW a v. man प्राकृतः

Mn (8.338) MBh, etc a v. mode of singing

देवी

Cat

v. people

कुजनः — धनः

Subh v. speech

ग्राम्यता

Sāh, ग्राम्यत्वम्, Sāh, Vām 3.2.12 .

vulgarity (of speech) प्राकृत्वम् L .

